

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

методичні рекомендації
для підготовки до практичних занять

для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» / 262 «Правоохоронна діяльність»
на факультеті прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Одеса – 2025

УДК 343.985(075)

Рекомендовано до видання навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
Протокол № 2 від 27.11.2025 р.

Рецензенти:

Байов В. О. – начальник 1-го відділу (протидії злочинам у сфері обігу протиправного контенту і телекомунікацій) 1-го управління (оперативного реагування) Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Доктор філософії у галузі права. Підполковник поліції.

Свинаренко Ю. П. – завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Одеського державного університету внутрішніх справ. Доктор філософії у галузі права. Доцент.

Укладачі:

Албул С. В. – професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, професор.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3253-9225>

Цехан Д. М. – в.о. завідувача кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6503-6985>

Оперативно-розшукова діяльність: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять (для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» / 262 «Правоохоронна діяльність») / Уклад.: С. В. Албул, Д. М. Цехан. – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. – 92 с.

Видання містить методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» / 262 «Правоохоронна діяльність». Надано тематичний план навчальної дисципліни, розкрито форми та методи роботи на практичних заняттях (перелік запитань, практичні та тестові завдання), перелік питань для підсумкового контролю та список рекомендованих джерел.

УДК 343.985(075)

© С. В. Албул, Д. М. Цехан, 2025.

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Структура навчальної дисципліни.....	5
Тематичний план навчальної дисципліни.....	5
Форми та методи роботи на практичних заняттях.....	6
Тематика рефератів.....	46
Тестові завдання.....	47
Ситуаційні задачі.....	61
Питання для підсумкового контролю.....	65
Рекомендований перелік джерел.....	68
Ресурси відкритого доступу.....	73
Додатки.....	75

ВСТУП

В сучасних умовах реформування системи правоохоронних органів гостро постає питання підготовки правоохоронців нової формації, здатних забезпечувати права та свободи громадян, протидіяти кримінальним правопорушенням, усувати причини та умови, які їм сприяли. На сьогодні роль правоохоронних органів України полягає у створенні умов розвитку безпечного середовища життєдіяльності, як основи безпеки на території України, а також сучасної системи внутрішньої безпеки. Виклики, які на сьогодні стоять перед правоохоронними органами України, безпосередньо пов'язані з її компетентністю в забезпеченні безпеки громадян та суспільства, здатністю протистояти злочинності, забезпечувати прозоре надання якісних правоохоронних послуг.

Правоохоронна діяльність – це державна правомірна діяльність, що полягає у захисті прав і свобод людини та громадянина, забезпеченню правопорядку і законності, захисту прав і законних інтересів державних та недержавних організацій, боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями. У свою чергу, оперативно-розшукова діяльність – це особливий вид державної діяльності, яка здійснюється як гласно, так і негласно оперативними підрозділами спеціальних державних органів, що наділені такими повноваженнями законодавчими актами.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» є надання здобувачам вищої освіти глибокого розуміння сучасної теорії оперативно-розшукової діяльності, окремих методів використання можливостей оперативно-розшукової діяльності у протидії злочинності.

Завданнями навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти комплексного уявлення про сучасні виклики та особливості використання можливостей оперативно-розшукової діяльності при виявленні, документуванні та розслідуванні кримінальних правопорушень, а також цілісної системи знань щодо правових основ та принципів цієї діяльності, особливостей компетенції та структури оперативних підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову протидію злочинності тощо.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні *методи навчання*: *словесні* (лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій); *наочні* (демонстрація, мультимедійна презентація); *практичні* (ситуаційні задачі). Можливим є використання дистанційних технологій.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ		
Види навантаження	год. (денна ф/н)	год. (заочна ф/н)
Кількість кредитів/год	3/90	3/90
Усього годин аудиторної роботи, у т.ч.:	44	16
• лекційні заняття, год.	22	10
• практичні заняття, год.	22	6
Усього годин самостійної роботи, у т.ч.:	46	74
• індивідуальне науково-дослідне завдання, год.	10	10
• підготовка до аудиторних занять та контрольних заходів, год.	36	64
Екзамен	+	+

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми
Тема 1. Поняття, завдання та правова основа оперативно-розшукової діяльності
Тема 2. Принципи та підстави здійснення оперативно-розшукової діяльності
Тема 3. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та їх обов'язки
Тема 4. Методи та джерела оперативно-розшукової діяльності
Тема 5. Права оперативних підрозділів та оперативно-розшукові заходи
Тема 6. Конфіденційне співробітництво як складова оперативно-розшукової діяльності
Тема 7. Використання результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні
Тема 8. Оперативно-розшукова діяльність у протидії окремим видам загальнокримінальних правопорушень
Тема 9. Оперативно-розшукова діяльність у протидії діяльності організованих злочинних угруповань
Тема 10. Оперативно-розшукова діяльність у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки
Тема 11. Оперативно-розшукова діяльність у протидії корупційним кримінальним правопорушенням

ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОБОТИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Тема № 1.

Поняття, завдання та правова основа оперативно-розшукової діяльності

1. Історичні етапи становлення та розвитку оперативно-розшукової діяльності.
2. Поняття оперативно-розшукової діяльності.
3. Завдання оперативно-розшукової діяльності.
4. Правова основа оперативно-розшукової діяльності.
5. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Під час підготовки до практичного заняття за темою «Поняття, завдання та правова основа оперативно-розшукової діяльності» необхідно зосередити увагу на наступних питаннях: Історичні етапи становлення та розвитку оперативно-розшукової діяльності, а саме:

Витоки оперативно-розшукової (сискної) діяльності. Сиск античних часів. Сиск епохи феодалізму.

Прийоми та засоби розшуку Київської Русі (IX – поч. XIII ст.).

Розшук за часів феодальної роздробленості (поч. XIII – XIV ст.). Судочинство на українських землях за часів Великого князівства Литовського (сер. XIV – 1569 р.). та за доби Козацько-Гетьманської держави (XVII – XVIII ст.).

Розвиток сискної (розшукової) діяльності в країнах Європи.

Розвиток вітчизняної оперативно-розшукової діяльності і науки у XX – XXI ст.

Розглядаючи питання щодо поняття та сутності оперативно-розшукової діяльності, доречним є зосередження уваги на тому, що оперативно-розшукова діяльність є особливим видом державної діяльності, а також необхідно обґрунтувати її соціальну зумовленість та необхідність.

Важливим є ознайомлення з законодавчим визначенням, наданим у ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: оперативно-розшукова діяльність як система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Під час розгляду питання щодо завдань оперативно-розшукової діяльності, необхідно зосередити увагу на понятті гласних і негласних, пошукових та контррозвідувальних заходів; понятті та видах технічних засобів, які застосовуються в оперативно-розшуковій діяльності, а також напрямках використання технічних засобів в оперативно-розшуковій діяльності.

Відповідно до чинного законодавства, завданнями оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підбивну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Під час розгляду питання щодо правової основи оперативно-розшукової діяльності необхідно ознайомитися з положеннями ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», проаналізувати систему та структуру правового регулювання оперативно-розшукової діяльності в Україні. Необхідно зосередити увагу на наступних питаннях:

Законодавчі та підзаконні нормативні акти, що регламентують роботу оперативних підрозділів, їх права та обов'язки.

Конституція України, закони України, кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство, відомчі нормативні акти та їх роль у правовому регулюванні оперативно-розшукової діяльності.

Міжнародно-правові стандарти у правовому регулюванні оперативно-розшукової діяльності.

Правові гарантії дотримання законності, конституційних прав та свобод громадян під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Прокурорський нагляд за дотриманням законів під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Відомчий та судовий контроль за дотриманням законів під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»

Пошукові заходи – це дії працівників оперативних підрозділів щодо встановлення ще невідомих подій злочину та осіб, які причетні до їх вчинення, а також злочинів, що готуються або вчинені невстановленими особами.

Контррозвідувальні заходи вживають оперативні підрозділи в межах визначеної чинним законодавством компетенції (наприклад, оперативні підрозділи Служби безпеки України). В системі Національної поліції України, як правило, ці заходи здійснюються підрозділами внутрішньої безпеки з метою попередження, виявлення та припинення будь-яких форм протидії організованих груп чи злочинних організацій оперативним підрозділам, а також виявлення корумпованих працівників Національної поліції.

Завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підбивну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»

Правова основа оперативно-розшукової діяльності має багаторівневу структуру та умовно складається якнайменш, з чотирьох рівнів, що можуть мати власні підрівні, а саме:

- Конституція України;
- Закони України;
- інші нормативно-правові акти;
- міжнародно-правові угоди і договори.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем наданий в методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>

4. Про державну таємницю: закон України від 21 січня 1994 р. № 3855 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print>

5. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

7. Про організацію нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність: наказ Офісу Генерального прокурора від 08.09.2023 р. № 253 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0253905-23/print>

8. Про прокуратуру : закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/print>

Основні джерела

1. Албул С.В. Забезпечення прав людини в оперативно-розшуковій діяльності: збірник нормативно-правових актів. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 32 с.

2. Албул С.В. Конституційні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects. Proceedings of the 12-th International scientific and practical conference (22-24.05.2022)*. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2022. Pp. 659–662.

3. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: сучасні доктринальні та праксеологічні концепти. Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції : колективна монографія. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2024. С. 1–24. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-421-7-1>

4. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.

5. Албул С.В. Принципи оперативно-розшукової діяльності: посібник. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 60 с.

6. Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства / Л.І. Аркуша, О.О. Торбас, М.М. Стоянов, В.К. Волошина, В.А. Завтур, В.В. Сидорчук. Одеса : Фенікс, 2022. 48 с.

7. Крамаренко Ю.М. Відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності: правові та організаційні аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С. 361–365. URL: http://lsej.org.ua/12_2024/85.pdf

8. Крамаренко Ю.М. Правові основи оперативно-розшукової діяльності: методичні рекомендації. Дніпро: ДДУВС, 2025. 72 с. URL:

<https://surl.li/fksqqe>

9. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

10. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

11. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

12. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

13. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

14. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

15. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

16. Тараніч Є.А., Іванчук Н.В. Сучасні зарубіжні моделі організації оперативно-розшукової діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 7. 2022. С. 417–421. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/101.pdf

17. Туз О.С., Тищук В.В. Сутність оперативно-розшукової діяльності. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія Право. Вип. 87, ч. 4. 2025. С. 146–151. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.22>

18. Хрідочкін А.В. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності: навчальний посібник. Одеса : ВД «Гельветика», 2020. 391 с.

Тема № 2.

Принципи та підстави здійснення оперативно-розшукової діяльності

1. Поняття та система принципів оперативно-розшукової діяльності.
2. Загальні принципи оперативно-розшукової діяльності.
3. Спеціальні принципи оперативно-розшукової діяльності.

4. Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності.
5. Порядок заведення та строки ведення оперативно-розшукових справ.
6. Підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Під час підготовки до практичного заняття необхідно зосередити увагу на аналізові поняття та системі принципів оперативно-розшукової діяльності, значенні принципів оперативно-розшукової діяльності, імперативному, владно-наказовому характері принципів оперативно-розшукової діяльності.

Аналізуючи правову регламентація принципів оперативно-розшукової діяльності, необхідно ознайомитися з положеннями ст. 4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Розглядаючи класифікацію принципів оперативно-розшукової діяльності, доречним є проаналізувати:

Загальні принципи оперативно-розшукової діяльності. Поняття та сутність принципів верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини.

Принципи оперативно-розшукової діяльності та загальні засади кримінального провадження.

Спеціальні принципи оперативно-розшукової діяльності. Поняття та сутність принципів конспірації; поєднання гласних і негласних методів, заходів та засобів; добровільності конфіденційного співробітництва; забезпечення безпеки гласних і негласних позаштатних працівників; необхідності й достатності сил, методів, засобів оперативно-розшукової діяльності; організації сил, методів, засобів оперативно-розшукової діяльності; раціональності використання сил, методів, засобів оперативно-розшукової діяльності; плановості в оперативно-розшуковій діяльності; взаємодії в оперативно-розшуковій діяльності; наступальності в оперативно-розшуковій діяльності.

Під час підготовки до питання щодо підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності, необхідно проаналізувати положення ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Окремо слід зупинитися на аналізові видів оперативно-розшукових справ, порядку заведення оперативно-розшукових справ; строках ведення оперативно-розшукових справ, порядку їх продовження; припинення та поновлення обчислення строку ведення оперативно-розшукових справ, а також на підставах та порядку закриття оперативно-розшукових справ.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

На законодавчому рівні положеннями ст. 4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» закріплені основні принципи оперативно-розшукової діяльності:

- *верховенства права,*
- *законності,*
- *дотримання прав і свобод людини.*

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем наданий у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
3. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин :

закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19/print>

Основні джерела

1. Албул С.В. Забезпечення прав людини в оперативно-розшуковій діяльності: збірник нормативно-правових актів. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 32 с.
2. Албул С.В. Конституційні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects. Proceedings of the 12-th International scientific and practical conference (22-24.05.2022)*. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2022. Pp. 659–662.
3. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: сучасні доктринальні та праксеологічні концепти. Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції : колективна монографія. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2024. С. 1–24. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-421-7-1>
4. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.
5. Албул С.В. Принципи оперативно-розшукової діяльності: посібник. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 60 с.
6. Кириченко О.В., Хмеленко В.В. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам : монографія. К.: Центр учбової літератури, 2020. 160 с.
7. Крамаренко Ю.М. Відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності: правові та організаційні аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С. 361–365. URL: http://lsej.org.ua/12_2024/85.pdf
8. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.
9. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.
10. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.
11. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>
12. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса

Шевченка, 2022. 200 с.

13. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Формальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

14. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

15. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

Тема 3.

Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та їх обов'язки

1. Система державних органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність та їх компетенція.

2. Загальна характеристика оперативних підрозділів Національної поліції України, їх система, структура, функції, права та обов'язки. Компетенція працівників оперативних підрозділів органів Національної поліції.

3. Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.

4. Поняття взаємодії в оперативно-розшуковій діяльності. Проблеми взаємодії та координації діяльності суб'єктів оперативно-розшукової діяльності.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Здійснюючи підготовку до практичного заняття за вказаною темою, необхідно проаналізувати систему державних органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність та їх компетенцію.

Необхідно визначити, що відповідно до чинного законодавства (ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»), в Україні підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність є оперативні підрозділи:

- Національної поліції України,
- Служби безпеки України,
- Державного бюро розслідувань,
- Служби зовнішньої розвідки України,
- Національного антикорупційного бюро України,
- Управління державної охорони,
- Державної прикордонної служби України,

- органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України,
- розвідувального органу Міністерства оборони України,
- Бюро економічної безпеки.

Доречним є засвоєння наявної заборони щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами.

Необхідним є аналіз загальної характеристики оперативних підрозділів Національної поліції України, їх системи, структури, функцій, прав та обов'язків, а також компетенції працівників оперативних підрозділів Національної поліції України.

Розглядаючи питання щодо соціального та правового захисту працівників оперативних підрозділів, доречним є також аналіз питань використання та гарантій державного захисту осіб, які конфіденційно залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.

Під час вивчення питання щодо обов'язків підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, необхідним є аналіз положень ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Аналізуючи питання щодо поняття та сутності взаємодії в оперативно-розшуковій діяльності, необхідно звернутися до положень Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, яка затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 № 575. Окремо слід проаналізувати питання щодо внутрішньої та зовнішньої взаємодія оперативних підрозділів у протидії злочинності, а також проблемних аспектів взаємодії та координації діяльності суб'єктів оперативно-розшукової діяльності.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем наданий у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час

заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми Нормативно-правові акти

1. Про Бюро економічної безпеки : закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20/print>
2. Про Державне бюро розслідувань : закон України від 12 листопада 2015р. №794-VIII [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print>
3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12/print>
4. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : закон України від 04.03.1998 р. № 160/98-ВР [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98/print>
5. Про Державну прикордонну службу: закон України від 3 квітня 2003 р. № 661 [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15/print>
6. Про державну таємницю: закон України від 21 січня 1994 р. № 3855 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print>
7. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : закон України від 23.12.1993 № 3782-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12/print>
8. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print>
9. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 373-IV. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15/print>
10. Про Національне антикорупційне бюро України: закон України від 14.10.2014 № 1698-VII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18/print>
11. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
12. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
13. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

14. Про організацію нагляду за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність: наказ Офісу Генерального прокурора від 08.09.2023 р. № 253 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0253905-23/print>

15. Про прокуратуру : закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/print>

16. Про розвідку : Закон України від 17.09.2020 р. № 912-IX. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20/print>

17. Про Службу безпеки України: закон України від 25 березня 1992 р. №2229 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12/print>

18. Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України від 01.12.2005 р. № 3160-IV [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-15/print>

19. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print>

Основні джерела

1. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: сучасні доктринальні та праксеологічні концепти. Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції : колективна монографія. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2024. С. 1–24. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-421-7-1>

2. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.

3. Аркуша Л.І. Права та обов'язки суб'єктів оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Забезпечення державної безпеки в умовах воєнного стану*: збірник тез І міжнародної науково-практичної онлайн конференції (Україна, м. Луцьк, 27 травня 2022 року), укладач Батюк О.В. Луцьк.: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 3–6.

4. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

5. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

6. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

7. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

8. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

9. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

10. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

Тема № 4.

Методи та джерела оперативно-розшукової діяльності

1. Поняття та види методів оперативно-розшукової діяльності.
2. Загальна характеристика методів оперативно-розшукової діяльності. Особливості застосування окремих методів оперативно-розшукової діяльності.
3. Загальна характеристика джерел отримання інформації в оперативно-розшуковій діяльності.
4. Поняття і види засобів оперативно-розшукової діяльності.
5. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Під час підготовки за темою необхідно зосередити увагу на питаннях поняття та видах методів оперативно-розшукової діяльності. При цьому, необхідно розуміти та вміти розподіляти гласні та негласні методи оперативно-розшукової діяльності.

Треба, ґрунтуючись на положеннях теоретичних джерел, знати загальну характеристику методів оперативно-розшукової діяльності, а також особливості застосування окремих методів оперативно-розшукової діяльності.

Аналізуючи питання щодо поняття та сутності оперативно-розшукової інформації, необхідно ознайомитися з положеннями Законів України «Про інформацію», «Про державну таємницю», а також Зводу відомостей, що становлять державну таємницю. На підставі аналізу теоретичних джерел,

необхідно розуміти відмінність оперативно-розшукової інформації від процесуальної інформації, а також надавати загальна характеристика джерел отримання інформації в оперативно-розшуковій діяльності.

Аналізуючи питання щодо поняття і видів засобів оперативно-розшукової діяльності, необхідно дослідити загальну характеристику окремих засобів оперативно-розшукової діяльності, якими є: оперативні обліки; оперативна техніка; службово-розшукове собаківництво; несправжні (імітаційні) засоби тощо.

Окремо, слід проаналізувати поняття та завдання інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності; моделювання та прогнозування в оперативно-розшуковій діяльності.

Досліджуючи питання щодо поняття, видів, принципів функціонування та місця у системі інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності автоматизованих інформаційно-пошукових систем, необхідно ознайомитися з Положенням про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1024, а також з Положенням про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України», що затверджено наказом МВС України від 03.08.2017 р. № 676.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем надано у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Звід відомостей, що становлять державну таємницю: наказ

Центрального управління Служби безпеки України від 23.12.2020 р. (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21/print>

2. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. К.: МВС України, 2012. 42 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/print>

3. Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС: затв. наказом МВС України від 20.10.2017 № 870 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17/print>

4. Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1024 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-п/print>

5. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 03.08.2017 р. № 676 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17>

6. Про захист персональних даних: закон України від 01.06.2010 № 2297-VI [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

7. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 № 2657-XII із змін., внес. згідно із законами України та рішеннями Конституційного Суду [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

8. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

9. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Класифікація засобів оперативно-розшукової діяльності. *Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 07 жовтня 2022 р.). Одеса: ОДУВС, 2022. С. 26–29.

2. Албул С.В. Оперативні обліки як засіб реалізації завдань оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України.

Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice. Proceedings of the XXVII International Scientific and Practical Conference. (July 12-15, 2022). Prague, Czech Republic. 2022. Pp. 153–155.

3. Албул С.В. Оперативний пошук як організаційно-тактична форма оперативно-розшукової діяльності кримінальної поліції України: поняття та сутність. *Scientific bases of solving of the modern tasks. Abstracts of XIX international scientific and practical conference.* Frankfurt am Main, Germany, 2020. Pp. 138–144.

4. Албул С.В. Оперативно-розшукова тактика: поняття та структура. *Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 13-th International Scientific and Practical Conference. (August 17-19, 2022).* Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 292–295.

5. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.

6. Албул С.В. Поняття, елементи та види оперативно-розшукових ситуацій. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects: Proceedings of the 8-th International scientific and practical conference (1-3 May, Munich).* MDPC Publishing. Munich, Germany. 2023. Pp. 415–419.

7. Аркуша Л.І. Права та обов'язки суб'єктів оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Забезпечення державної безпеки в умовах воєнного стану: збірник тез І міжнародної науково-практичної онлайн конференції (Україна, м. Луцьк, 27 травня 2022 року), укладач Батюк О.В. Луцьк.: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 3–6.*

8. Здреник І.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 107–111.*

9. Мовчан А.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 163–167.*

10. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

11. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

12. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М, Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

13. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

14. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

15. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

16. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

Тема № 5.

Права оперативних підрозділів та оперативно-розшукові заходи

- 1.** Загальна характеристика прав підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
- 2.** Поняття та види оперативно-розшукових заходів.
- 3.** Відмінність оперативно-розшукових заходів від негласних слідчих (розшукових) дій.
- 4.** Оперативно-розшукові заходи, проведення яких не потребує отримання дозволу.
- 5.** Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються за рішенням керівника оперативного підрозділу.
- 6.** Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються за рішенням прокурора.
- 7.** Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються на підставі ухвали слідчого судді.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Здійснюючи підготовку до практичного заняття за вказаною темою, необхідно ознайомитися з положеннями ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також з теоретичними джерелами щодо загальної

характеристики прав підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Слід розуміти співвідношення прав оперативних підрозділів та оперативно-розшукових заходів.

Розглядаючи питання поняття та видів оперативно-розшукових заходів, необхідно звернути увагу на відмінності оперативно-розшукових заходів від негласних слідчих (розшукових) дій, перелік яких закріплено у Кримінальному процесуальному кодексі України.

Слід знати, що оперативно-розшукові заходи – це заходи зі спеціально встановленими Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» і КПК України порядком та умовами їх проведення оперативними підрозділами з метою попередження, виявлення і припинення кримінальних правопорушень та виявлення причин і умов, що сприяють їх учиненню; розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, установлення безвісно зниклих осіб; забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів, осіб, які надають допомогу або сприяють оперативно-розшуковій діяльності, беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів.

Аналізуючи види оперативно-розшукових заходів, необхідно поділяти їх на наступні групи:

- Оперативно-розшукові заходи, проведення яких не потребує отримання дозволу (опитування осіб, особистий пошук, отримання довідково-аналітичної інформації, оперативний огляд, інформаційно-аналітичне прогнозування тощо).
- Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються за рішенням керівника оперативного підрозділу (виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, візуальне спостереження за місцем або річчю, організація перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств).
- Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються за рішенням прокурора (контрольована поставка, контрольована закупка, оперативна закупка, контрольоване вчинення відповідних діянь).
- Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються на підставі ухвали слідчого судді (аудіо-, відеоконтроль особи, накладення арешту на кореспонденцію, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, зняття інформації з електронних інформаційних систем, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу), спостереження за особою).

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем міститься у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
2. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Оперативний пошук як організаційно-тактична форма оперативно-розшукової діяльності кримінальної поліції України: поняття та сутність. *Scientific bases of solving of the modern tasks. Abstracts of XIX international scientific and practical conference. Frankfurt am Main, Germany, 2020.* Pp. 138–144.
2. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: сучасні доктринальні та праксеологічні концепти. Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції : колективна монографія. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2024. С. 1–24. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-421-7-1>
3. Албул С.В. Оперативно-розшукова тактика: поняття та структура. *Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 13-th International Scientific and Practical Conference. (August 17-19, 2022).* Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 292–295.

4. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.
5. Албул С.В. Поняття, елементи та види оперативно-розшукових ситуацій. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects: Proceedings of the 8-th International scientific and practical conference (1-3 May, Munich)*. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2023. Pp. 415–419.
6. Аркуша Л.І. «Таємні» операції у протидії організованій злочинній діяльності в Україні. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.). 2023. С. 274–277.
7. Заява про кримінальне правопорушення: алгоритм дій працівника кримінальної поліції : методичні рекомендації / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат. Одеса: ОДУВС, 2022. 28 с.
8. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.
9. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.
10. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.
11. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>
12. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.
13. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.
14. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

Тема № 6.

Конфіденційне співробітництво як складова оперативно-розшукової діяльності

1. Поняття, значення та правова основа застосування конфіденційного співробітництва у протидії злочинності.
2. Принципи використання конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності.
3. Аналіз діючого законодавства щодо можливості використання конфіденційного співробітництва у оперативно-розшуковій діяльності.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Здійснюючи підготовку до практичного заняття за вказаною темою, обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами. Слід проаналізувати та вивчити поняття та значення конфіденційного співробітництва особи з оперативним підрозділом.

Досліджуючи питання правової основи використання конфіденційного співробітництва у протидії злочинності, слід звернутися до положень ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», ст. 13 та 14 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», а також ст. 275 Кримінального процесуального кодексу України.

Необхідним є розуміння принципів використання конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності, а також напрямів використання конфіденційного співробітництва у протидії злочинності.

Слід дослідити правові підстави соціального захисту негласних працівників, а також особливості державного захисту осіб, які конфіденційно співробітничать з оперативними підрозділами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем надано у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного

досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Звід відомостей, що становлять державну таємницю: наказ Центрального управління Служби безпеки України від 23.12.2020 р. (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21/print>
2. Про державну таємницю: закон України від 21 січня 1994 р. № 3855 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print>
3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : закон України від 23.12.1993 № 3782-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12/print>
4. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 № 2657-XII із змін., внес. згідно із законами України та рішеннями Конституційного Суду [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
5. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.
2. Аркуша Л.І. «Таємні» операції у протидії організованій злочинній діяльності в Україні. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.). 2023. С. 274–277.
3. Аркуша Л.І., Кучеров Д.С. Відмінність між виконанням спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації та конфіденційним співробітництвом. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С.425–432.
4. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.
5. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.
6. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-

метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

7. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

8. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Формальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

9. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

10. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

11. Шишацька Ю.О. Конфіденційне співробітництво у кримінальному провадженні: теоретичне обґрунтування та практика реалізації: монографія. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. 112 с.

Тема № 7.

Використання результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні

1. Правова основа використання результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні.

2. Напрями використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні.

3. Аналіз вітчизняної судової практики та практики ЄСПЛ щодо наявних проблем при використанні результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Здійснюючи підготовку до практичного заняття з означеної теми, необхідним є ознайомлення з правовою основою використання результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні, зокрема з положеннями Кримінального процесуального кодексу України, а також положеннями ст. 10 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Слід звернути увагу на розумінні напрямів використання результатів оперативно-розшукової діяльності, а саме:

- використання результатів оперативно-розшукової діяльності в якості приводів та підстав для початку досудового розслідування.
- використання результатів оперативно-розшукової діяльності для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні.
- використання результатів оперативно-розшукової діяльності для попередження, виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, розвідувально-підбивних посягань проти України, розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та осіб, які безвісти зникли.
- використання результатів оперативно-розшукової діяльності для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також співробітників розвідувальних органів України та їх близьких родичів, осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей.
- використання результатів оперативно-розшукової діяльності для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, та інших правоохоронних органів.
- використання результатів оперативно-розшукової діяльності для інформування державних органів відповідно до їх компетенції.

Слід наголосити, що практичну складову має набуття навичок оформлення результатів оперативно-розшукової діяльності.

Окремо слід приділити увагу аналізу наявної вітчизняної судової практики та практики ЄСПЛ щодо наявних проблем при використанні результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем міститься у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного

досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. К.: МВС України, 2012. 42 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/print>
2. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
3. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.
2. Заява про кримінальне правопорушення: алгоритм дій працівника кримінальної поліції : методичні рекомендації / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат. Одеса: ОДУВС, 2022. 28 с.
3. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.
4. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.
5. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.
6. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>
7. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса

Шевченка, 2022. 200 с.

8. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

9. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

10. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

Тема № 8.

Оперативно-розшукова діяльність у протидії окремим видам загальнокримінальних правопорушень

- 1.** Поняття оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень.
- 2.** Організаційні засади оперативно-розшукової протидії загальнокримінальним правопорушенням.
- 3.** Організація взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування у протидії загальнокримінальним правопорушенням.
- 4.** Особливості оперативно-розшукової протидії вбивствам.
- 5.** Особливості оперативно-розшукової протидії крадіжкам, поєднаним з проникненням у житло.
- 6.** Особливості оперативно-розшукової протидії грабежам.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Під час підготовки до практичного заняття необхідно приділити увагу визначенню поняття оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень та його значенню у практичній діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів.

Розглядаючи окремі аспекти організаційних засад оперативно-розшукової протидії загальнокримінальним правопорушенням, доречним більш детально зупинитися на сутності та складових оперативного обслуговування (територіальному та лінійному принципах організації оперативного обслуговування).

Як елемент оперативно-розшукової тактики слід дослідити особливості планування в оперативно-розшуковій діяльності, а також поняття та види планів в ОРД.

Окремо необхідно проаналізувати питання організації взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування у протидії загальнокримінальним правопорушенням; визначити поняття слідчо-оперативних груп (СОГ), як форми організації взаємодії оперативних підрозділів та органів досудового розслідування у протидії кримінальним правопорушенням. З цією метою, крім теоретичних джерел, радимо ознайомитися з положеннями Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, яка затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.

Після опанування теоретичними аспектами теми, доречним є визначення особливостей оперативно-розшукової протидії вбивствам. Під час підготовки за вказаним питанням, необхідно проаналізувати оперативно-розшукову характеристику вбивств; алгоритм дій працівника оперативного підрозділу на місці вчинення вказаного кримінального правопорушення; напрями оперативно-розшукового запобігання умисним вбивствам, а також визначити оперативно-розшукові заходи з документування та розкриття навмисних вбивств.

Наступним питанням є визначення особливостей оперативно-розшукової протидії крадіжкам, поєднаним з проникненням у житло. Під час підготовки до відповіді необхідним є аналіз елементів оперативно-розшукової характеристики крадіжок, поєднаних з проникненням у житло; алгоритму дій працівника оперативного підрозділу на місці вчинення вказаного кримінального правопорушення; напрямів оперативно-розшукового запобігання крадіжкам, поєднаним з проникненням у житло, а також визначення оперативно-розшукових заходів з документування та розкриття крадіжок, поєднаних з проникненням у житло.

Аналогічним чином слід розглядати наступне питання. Проаналізувати особливості оперативно-розшукової протидії грабежам. Розкрити елементи оперативно-розшукової характеристики грабежів. Визначити алгоритм типових дій працівника оперативного підрозділу на місці вчинення вказаного кримінального правопорушення. Надати перелік заходів щодо оперативно-розшукового запобігання грабежам, а також оперативно-розшукових заходів з документування та розкриття грабежів.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне

підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем міститься у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми Нормативно-правові акти

1. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. К.: МВС України, 2012. 42 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/print>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>
3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
4. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Оперативний пошук як організаційно-тактична форма оперативно-розшукової діяльності кримінальної поліції України: поняття та сутність. *Scientific bases of solving of the modern tasks. Abstracts of XIX international scientific and practical conference. Frankfurt am Main, Germany, 2020.* Рр. 138–144.
2. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: сучасні доктринальні та праксеологічні концепти. Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції : колективна монографія. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2024. С. 1–24. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-421-7-1>
3. Албул С.В. Оперативно-розшукова тактика: поняття та структура.

Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 13-th International Scientific and Practical Conference. (August 17-19, 2022). Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 292–295.

4. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.

5. Албул С.В. Поняття, елементи та види оперативно-розшукових ситуацій. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects: Proceedings of the 8-th International scientific and practical conference (1-3 May, Munich). MDPC Publishing. Munich, Germany. 2023. Pp. 415–419.*

6. Заява про кримінальне правопорушення: алгоритм дій працівника кримінальної поліції : методичні рекомендації / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат. Одеса: ОДУВС, 2022. 28 с.

7. Здреник І.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 107–111.*

8. Мовчан А.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 163–167.*

9. Мурашко А.С. Окремі аспекти розслідування квартирних крадіжок. *Українське суспільство в умовах транзиції : сучасні виклики та напрями розвитку : матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених, (м. Одеса, 24 травня 2021 р.). Одеса : видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 439–442.*

10. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

11. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

12. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

13. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса

Шевченка, 2022. 200 с.

14. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Формальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

15. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

16. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

Тема № 9.

Оперативно-розшукова діяльність у протидії діяльності організованих злочинних угруповань

1. Оперативно-розшукова характеристика діяльності організованих злочинних угруповань.

2. Правова основа оперативно-розшукової протидії діяльності організованих злочинних угруповань.

3. Напрями оперативно-розшукової протидії діяльності організованих злочинних угруповань.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Під час підготовки до практичного заняття за вказаною темою, слід зосередити увагу на елементах оперативно-розшукової характеристики діяльності організованих злочинних угруповань (загальнокримінальної, економічної спрямованості тощо).

Аналізуючи питання щодо правової основи оперативно-розшукової протидії діяльності організованих злочинних угруповань, крім теоретичних джерел та положень Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», доречним є аналіз положень Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», міжнародно-правових актів з питань протидії діяльності організованих злочинних угруповань.

Здійснюючи підготовку до заняття, необхідним є вивчення загальної характеристики, компетенції та повноважень суб'єктів протидії діяльності організованих злочинних угруповань в Україні.

Аналізуючи питання щодо організації взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування у протидії діяльності організованих злочинних угруповань, необхідно ознайомитися з положеннями Інструкції з

організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, яка затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.

Під час підготовки до відповіді необхідним є аналіз основних напрямів оперативно-розшукової протидії діяльності організованих злочинних угруповань; напрямів оперативно-розшукового запобігання діяльності організованих злочинних угруповань, а також визначення основних оперативно-розшукових заходів з документування та розкриття діяльності організованих злочинних угруповань.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем надано у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. К.: МВС України, 2012. 42 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/print>
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>

4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : закон України від 23.12.1993 № 3782-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12/print>

5. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

7. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.

2. Аркуша Л.І. «Таємні» операції у протидії організованій злочинній діяльності в Україні. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.). 2023. С. 274–277.

3. Аркуша Л.І., Кучеров Д.С. Відмінність між виконанням спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації та конфіденційним співробітництвом. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С.425–432.

4. Здреник І.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 107–111.

5. Мовчан А.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 163–167.

6. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.:

Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.

7. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

8. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

9. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

10. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

11. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

12. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

13. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

14. Цехан Д.М., Горобець Є.В. Напрями оперативно-розшукового забезпечення організаційної складової розслідування організованих форм злочинної діяльності. *Юридичний бюлетень*. 2024. Вип. 32. С. 100–107. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.32.14>

Тема № 10.

Оперативно-розшукова діяльність у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки

1. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень у сфері економіки.

2. Особливості застосування оперативно-розшукових заходів у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

3. Взаємодія оперативних підрозділів та органів досудового

розслідування у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Під час підготовки до практичного заняття за означеною темою необхідно зосередити увагу на аналізові елементів оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень у сфері економіки.

Здійснюючи підготовку до заняття, необхідним є вивчення загальної характеристики, компетенції та повноважень суб'єктів протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

На підставі вивчення теоретичних джерел, слід уявити особливості застосування оперативно-розшукових заходів у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

Розкриваючи питання щодо взаємодії оперативних підрозділів та органів досудового розслідування у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, необхідно ознайомитися з положеннями Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, яка затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.

Враховуючи специфіку та різноманітність сфер економіки, в яких вчинюються кримінальні правопорушення, доречним є висвітлення питання щодо використання спеціальних знань у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

Окремо слід докладно висвітлити напрями оперативно-розшукового запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки; окреслити основні оперативно-розшукові заходи з документування та розкриття кримінальних правопорушень у сфері економіки.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем надано у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час

заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми Нормативно-правові акти

1. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. К.: МВС України, 2012. 42 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/print>
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>
4. Про Бюро економічної безпеки : закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20/print>
5. Про Державне бюро розслідувань : закон України від 12 листопада 2015р. №794-VIII [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print>
6. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
7. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
8. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.
2. Аркуша Л.І. Права та обов'язки суб'єктів оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Забезпечення державної безпеки в умовах воєнного стану*: збірник тез І міжнародної науково-практичної онлайн конференції (Україна, м. Луцьк, 27 травня 2022 року), укладач Батюк О.В.

Луцьк.: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 3–6.

3. Мудрецька Г.В. Оперативно-розшукове забезпечення досудового розслідування та судового розгляду корупційних й економічних злочинів. *Нове українське право*. 2025. № 4. С. 141–146.

4. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.

5. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

6. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

7. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

8. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

9. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

10. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

11. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

Тема № 11.

Оперативно-розшукова діяльність у протидії корупційним кримінальним правопорушенням

1. Оперативно-розшукова характеристика корупційних кримінальних правопорушень.

2. Особливості застосування оперативно-розшукових заходів у протидії корупційним кримінальним правопорушенням.

3. Взаємодія оперативних підрозділів та органів досудового розслідування у протидії корупційним кримінальним правопорушенням.

Рекомендації для здобувачів вищої освіти

Під час підготовки до практичного заняття за темою, необхідно детально розкрити елементи оперативно-розшукової характеристики корупційних кримінальних правопорушень.

Необхідним є вивчення загальної характеристики, компетенції та повноважень суб'єктів протидії корупційним кримінальним правопорушенням в Україні.

Розкриваючи питання щодо організації взаємодії оперативних підрозділів та органів досудового розслідування у протидії корупційним кримінальним правопорушенням, необхідно ознайомитися з положеннями Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, яка затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.

На підставі ознайомлення з теоретичними джерелами, положеннями нормативно-правових актів, під час відповіді слід детально зупинитися на висвітленні особливостей застосування оперативно-розшукових заходів у протидії корупційним кримінальним правопорушенням, напрямів оперативно-розшукового запобігання корупційним кримінальним правопорушенням, а також на окремих оперативно-розшукових заходах з документування та розкриття корупційних кримінальних правопорушень.

Під час підготовки до заняття обов'язковим є ознайомлення з положеннями чинного законодавства та теоретичними джерелами.

Форми і методи роботи на практичних заняттях

Проведення опитування здобувачів вищої освіти з метою виявлення ступеня оволодіння ними необхідними теоретичними положеннями, вирішення тестових завдань та/або практичних задач, підготування окремих зразків документів, вирішення аналітичних завдань. Можливим є ініціативне підготування здобувачами вищої освіти реферативних повідомлень з окремих аспектів теми, презентацій тощо. Тематика реферативних повідомлень та презентацій обговорюються з викладачем в межах конкретної теми навчальної дисципліни (орієнтовний перелік тем надано у методичних рекомендаціях).

Практичні завдання

Вирішення практичних задач, ситуаційних завдань за фабулами викладача. Практичні задачі, ситуаційні завдання, які обговорюються під час заняття, надаються викладачем. Такі ситуації можуть бути взяті з власного

досвіду роботи викладача у практичних підрозділах правоохоронних органів України.

Список рекомендованих джерел до теми

Нормативно-правові акти

1. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. К.: МВС України, 2012. 42 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/print>
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>
4. Про Державне бюро розслідувань : закон України від 12 листопада 2015р. №794-VIII [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print>
5. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print>
6. Про Національне антикорупційне бюро України: закон України від 14.10.2014 № 1698-VII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18/print>
7. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
8. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
9. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Основні джерела

1. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.
2. Аркуша Л.І. Права та обов'язки суб'єктів оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Забезпечення державної безпеки в умовах воєнного стану*: збірник тез I міжнародної науково-практичної онлайн

конференції (Україна, м. Луцьк, 27 травня 2022 року), укладач Батюк О.В. Луцьк.: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 3–6.

3. Мудрецька Г.В. Оперативно-розшукове забезпечення досудового розслідування та судового розгляду корупційних й економічних злочинів. *Нове українське право*. 2025. № 4. С. 141–146.

4. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.

5. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

6. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

7. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL: <https://surl.li/fobsne>

8. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

9. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

10. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

11. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

12. Цехан Д.М., Горобець Є.В. Напрями оперативно-розшукового забезпечення організаційної складової розслідування організованих форм злочинної діяльності. *Юридичний бюлетень*. 2024. Вип. 32. С. 100–107. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.32.14>

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Поняття, завдання та правова основа оперативно-розшукової діяльності в Україні.
2. Становлення оперативно-розшукової діяльності: історичні етапи.
3. Система принципів оперативно-розшукової діяльності.
4. Конституційні засади оперативно-розшукової діяльності в Україні.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України в системі правового регулювання оперативно-розшукової діяльності.
6. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»: загальна характеристика.
7. Міжнародно-правові акти як правова основа оперативно-розшукової діяльності.
8. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність: загальна характеристика.
9. Права та обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
10. Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності.
11. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
12. Методи та джерела оперативно-розшукової діяльності.
13. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні.
14. Міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності.
15. Строки ведення та закриття оперативно-розшукових справ.
16. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності.
17. Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності
18. Конфіденційне співробітництво як складова оперативно-розшукової діяльності.
19. Організацій взаємодії в оперативно-розшуковій діяльності.
20. Соціальний і правовий захист осіб, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.
21. Соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів.
22. Оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії.
23. Судовий контроль у сфері оперативно-розшукової діяльності.
24. Відомчий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю.
25. Прокурорський нагляд у сфері оперативно-розшукової діяльності.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ТЕСТ № 1.

1. Яке з визначень не характеризує поняття оперативно-розшукової діяльності?

- 1) вид юридичної державної діяльності уповноважених органів з протидії злочинності та забезпечення національної безпеки;
- 2) самостійна юридична наука;
- 3) навчальна дисципліна;
- 4) галузь права.

2. Яка складова частина відсутня в теорії ОРД?

- 1) загальна теорія науки ОРД;
- 2) оперативно-розшукова тактика;
- 3) оперативно-розшукова методика;
- 4) оперативна діяльність.

3. Під захистом прав людини і громадянина в оперативно-розшуковій діяльності розуміють:

- 1) нейтральну поведінку оперативників у разі порушення законних інтересів громадян;
- 2) утримання оперативників від здійснення заборонених правовими нормами дій;
- 3) активні заходи оперативників щодо запобігання порушенню прав людини;
- 4) недопущення з боку оперативників необхідного обмеження конституційних прав громадян.

4. Обмежувати конституційні права людини і громадянина в оперативно-розшуковій діяльності:

- 1) допустимо на умовах, викладених в указах Президента України;
- 2) неприпустимо ні за яких умов;
- 3) допустимо на умовах, викладених у нормативних правових актах оперативно-розшукових органів;
- 4) допустимо лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

5. До завдань оперативно-розшукової діяльності належить:

- 1) розкриття злочинів;

- 2) проведення слідчих, процесуальних дій;
- 3) пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України;
- 4) пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена законодавством України.

ТЕСТ № 2.

1. Метою оперативно-розшукової діяльності є:

- 1) боротьба зі злочинністю;
- 2) захист від злочинних посягань;
- 3) припинення правопорушень;
- 4) боротьба з правопорушеннями.

2. Завдання оперативно-розшукової діяльності визначаються:

- 1) самостійно оперативниками;
- 2) тільки в оперативно-розшуковому законодавстві;
- 3) у закритих нормативних актах оперативно-розшукових органів;
- 4) виключно в оперативно-розшуковому законі.

3. Які з принципів оперативно-розшукової діяльності є конституційними?:

- 1) законність, повага й дотримання прав і свобод людини при проведенні ОРД;
- 2) верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини;
- 3) маскування;
- 4) сукупність гласних і негласних методів.

4. Які з принципів оперативно-розшукової діяльності НЕ є міжгалузевими?:

- 1) конспірація;
- 2) поєднання гласних і негласних методів і засобів;
- 3) здійснення ОРД тільки уповноваженими на те законом суб'єктами;
- 4) маскування.

5. Які з принципів оперативно-розшукової діяльності є галузевими?:

- 1) оперативність, або наступальність; всебічність, повнота й об'єктивність дослідження обставин; застосування конфідентів;
- 2) конспірація;
- 3) поєднання гласних і негласних методів і засобів;
- 4) здійснення ОРД тільки уповноваженими на те законом суб'єктами.

ТЕСТ № 3.

1. Правова основа оперативно-розшукової діяльності – це сукупність:

- 1) основних законодавчих та інших нормативних правових актів у сфері оперативно-розшукової діяльності;
- 2) усіх правових джерел у сфері оперативно-розшукової діяльності;
- 3) тільки законодавчих актів у сфері оперативно-розшукової діяльності;
- 4) усіх законодавчих та інших нормативних правових актів у сфері оперативно-розшукової діяльності.

2. Оперативно-розшукове законодавство – це:

- 1) підгалузь адміністративного законодавства;
- 2) самостійна галузь законодавства;
- 3) міжгалузевий нормативно-правовий інститут;
- 4) комплексна галузь законодавства.

3. Перелік прав підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, нормативно визначено у статті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»:

- 1) восьмій;
- 2) п'ятій;
- 3) сьомій;
- 4) шостій.

4. Система правових джерел оперативно-розшукової діяльності складається з блоків:

- 1) окремих областей, загальнонаціонального та міжнародно-правового;
- 2) національного й міжнародно-правового;
- 3) окремих областей і загальнонаціонального;
- 4) тільки національного.

5. Під нормативно-правовим актом як правовим джерелом оперативно-розшукової діяльності розуміють сукупність:

- 1) нормативних правових актів оперативно-розшукових органів;
- 2) законодавчих актів у сфері оперативно-розшукової діяльності;
- 3) законодавчих актів й актів органів державної влади у сфері оперативно-розшукової діяльності;
- 4) національних нормативних правових актів у сфері оперативно-розшукової діяльності.

ТЕСТ № 4.

1. Сукупність суб'єктів оперативно-розшукової діяльності становлять:

- 1) всі безпосередні учасники оперативно-розшукової діяльності;
- 2) учасники оперативно-розшукової діяльності та суб'єкти зовнішнього впливу;
- 3) тільки оперативно-розшукові органи та оперативники;
- 4) оперативно-розшукові органи, оперативники й особи, які надають сприяння.

2. Під учасником оперативно-розшукової діяльності розуміють:

- 1) будь-якого суб'єкта в оперативно-розшуковій діяльності;
- 2) суб'єкта, наділеного відповідною компетенцією;
- 3) тільки оперативників;
- 4) захисників.

3. Під компетенцією суб'єктів оперативно-розшукової діяльності розуміють сукупність їхніх:

- 1) обов'язків і прав;
- 2) обов'язків, прав і юридичної відповідальності;
- 3) повноважень;
- 4) обов'язків та юридичної відповідальності.

4. Під оперативно-розшуковим органом розуміють:

- 1) систему правоохоронних органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність;
- 2) конкретний правоохоронний орган або спецслужбу;
- 3) систему конкретних правоохоронних органів або спецслужб;
- 4) систему оперативних підрозділів та посадових осіб правоохоронного органу або спецслужби.

5. Серед загальних обов'язків особи, залученої до участі в оперативно-розшуковій діяльності, передбачено обов'язок:

- 1) інформувати відповідні державні органи про відомі їм факти та дані, що свідчать про загрозу безпеці суспільства й держави, а також про порушення законодавства, пов'язані зі службовою діяльністю посадових осіб;
- 2) надавати завідомо неправдиву інформацію;
- 3) не приймати самостійних рішень без консультації оперативника;
- 4) не змінювати місця проживання й роботи без згоди оперативника.

ТЕСТ № 5.

1. Оперативно-розшуковий захід можна визначити як акт поведінки оперативника, спрямований на:

- 1) отримання інформації;
- 2) припинення злочину;
- 3) ліквідацію наслідків правопорушення;
- 4) профілактику скоєння злочину.

2. Перелік обов'язків підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, нормативно визначено в статті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»:

- 1) шостій;
- 2) п'ятій;
- 3) сьомій;
- 4) восьмій.

3. У чому полягає відмінність між контрольованою та оперативною закупкою?

- 1) у предметі такої закупки: предметом оперативної закупки є товар, який перебуває у вільному обігу, предметом контрольованої закупки є товар, обіг якого обмежений чи заборонений законодавством;
- 2) у предметі такої закупки: предметом контрольованої закупки є товар, який перебуває у вільному обігу, предметом оперативної закупки є товар, обіг якого обмежений чи заборонений законодавством;
- 3) у способі фіксування ходу та результату НС(Р)Д;
- 4) немає відмінності між контрольованою та оперативною закупкою.

4. Що є предметом контрольованої поставки?

- 1) товари, предмети та речовини, переміщення яких здійснюється протиправно;
- 2) будь-які товари та предмети;
- 3) товари, предмети та речовини, переміщення яких здійснюється на законній підставі;
- 4) законодавство не визначає, що є предметом контрольованої поставки.

5. Хто приймає рішення про проведення контролю за вчиненням злочину?

- 1) прокурор;
- 2) слідчий;
- 3) керівник органу досудового розслідування;
- 4) слідчий суддя.

ТЕСТ № 6.

1. Ведення оперативно-розшукових справ не здійснюється:

- 1) щодо невстановлених осіб, які готують вчинення кримінального правопорушення;
- 2) щодо осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, у тому числі у зв'язку зі збройним конфліктом, воєнними діями;
- 3) щодо осіб, зниклих безвісти;
- 4) щодо осіб, стосовно яких є дані про їхню участь або причетність до терористичної діяльності.

2. Який строк ведення оперативно-розшукових справ щодо невстановлених осіб, які готують вчинення кримінального правопорушення, а також осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання?:

- 1) до їх встановлення або розшуку, але не більше строків давності притягнення до кримінальної відповідальності чи строків давності виконання обвинувального вироку;
- 2) 12 місяців;
- 3) 36 місяців;
- 4) до встановлення їхнього місця перебування чи місця поховання.

3. Який строк ведення оперативно-розшукових справ щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення кримінального правопорушення?:

- 1) до їх встановлення або розшуку, але не більше строків давності притягнення до кримінальної відповідальності чи строків давності виконання обвинувального вироку;
- 2) до встановлення їхнього місця перебування, місця поховання чи місцезнаходження останків;
- 3) до встановлення та фіксації фактичних даних про протиправні діяння, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, але не більше шести місяців;
- 4) 12 місяців.

4. Хто уповноважений здійснювати продовження строків ведення оперативно-розшукової справи в разі отримання даних про участь особи в підготовці тяжкого чи особливо тяжкого злочину?:

- 1) Голова Національної поліції або його уповноважені заступники;
- 2) будь-яка особа оперативно-розшукового підрозділу;

- 3) продовження строків ведення оперативно-розшукової справи в разі отримання даних про участь особи в підготовці тяжкого чи особливо тяжкого злочину не передбачено чинним законодавством;
- 4) слідчий суддя.

5. Яке з положень не належить до підстав припинення обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи?:

- 1) якщо особа, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу, тимчасово вибула за межі України;
- 2) якщо особа, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу, тяжко захворіла;
- 3) якщо особа, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу, переховується від правоохоронних органів;
- 4) якщо можливість проводити щодо особи оперативно-розшукову діяльність відсутня.

ТЕСТ № 7.

1. Під засобом оперативно-розшукової діяльності розуміють:

- 1) будь-які предмети матеріального світу, які використовуються працівниками Національної поліції;
- 2) документи, які оформлюються за результатами проведення оперативно-розшукових заходів;
- 3) сукупність знаряддя (матеріального інструментарію) та науково обґрунтованих прийомів його правомірного застосування суб'єктом ОРД з метою виконання завдань цієї діяльності;
- 4) наукові положення, вироблені теорією ОРД.

2. До засобів оперативно-розшукової діяльності відносять:

- 1) оперативні обліки та службову документацію;
- 2) оперативні та інші обліки; оперативну техніку; спеціально навчених тварин; житлові, службові та інші приміщення; засоби маскування та імітації; об'єкти, які виконують функцію предмета злочину;
- 3) наукові положення, вироблені теорією ОРД;
- 4) матеріали оперативно-розшукових справ.

3. До оперативних обліків належать:

- 1) оперативно-розшукові, оперативно-профілактичні та оперативно-довідкові;
- 2) оперативно-розшукові, оперативно-контрольні та оперативно-прогностичні;
- 3) технічні та біологічні;

4) оперативно-розшукові, оперативно-запобіжні та оперативно-судові.

4. Оперативно-розшукові справи заводяться:

- 1) у будь-якому випадку, за бажанням працівника оперативного підрозділу;
- 2) у кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності згідно з положеннями статті 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»;
- 3) у кожному випадку наявності вказівки керівника Національної поліції;
- 4) виключно за дорученням слідчого судді.

5. Обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи починається з дня:

- 1) отримання первинної інформації про кримінальне правопорушення, що готується невстановленими особами;
- 2) повідомлення прокурора про наміри заведення ОРС;
- 3) затвердження керівниками постанови про заведення ОРС;
- 4) набрання законної сили вироку суду.

ТЕСТ № 8.

1. Оперативно-розшукова інформація – це:

- 1) фактичні дані, що мають безпосереднє або потенційне значення для виконання стратегічних, тактичних і організаційних завдань оперативно-розшукової діяльності, одержувані оперативними підрозділами гласними і негласними методами з різноманітних джерел або ж отримані під час аналітичного опрацювання первинних даних;
- 2) будь-які відомості, якими володіють працівники оперативних підрозділів;
- 3) відомості, які містяться у службовій документації оперативного підрозділу;
- 4) сукупність відомостей щодо намірів оперативного підрозділу.

2. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності – це:

- 1) передбачена законодавством України система заходів, спрямованих на використання інформації, що має значення для вирішення завдань ОРД в інтересах досудового слідства;
- 2) діяльність працівників оперативних підрозділів, що спрямована на отримання первинної інформації про кримінальні правопорушення;
- 3) контрольна діяльність керівників оперативних підрозділів щодо перевірки отриманої інформації;

4) передбачена законодавством України система запроваджених заходів, спрямованих на збір, узагальнення, аналіз, зберігання та використання інформації, у тому числі обмеженого доступу, що має значення для вирішення завдань цієї діяльності в інтересах досудового слідства, безпеки громадян, суспільства і держави.

3. Що з переліченого не відноситься до мети інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності?:

- 1) підвищення ефективності протидії злочинності;
- 2) створення умов для оперативної обізнаності працівників, які безпосередньо займаються профілактикою та виявленням злочинів;
- 3) отримання відомостей для оперативного реагування на заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення, інші події, у яких убачаються їх ознаки;
- 4) накопичення персональних даних громадян для подальшого вільного розповсюдження.

4. Планування – це:

- 1) результат роботи за оперативно-розшуковими справами;
- 2) процес вибору рішень, необхідних для досягнення визначених цілей, це заздалегідь прийняте рішення про те, хто, що, коли і як буде робити;
- 3) узгодження службової документації з керівництвом оперативного підрозділу;
- 4) передбачення можливого результату здійснення оперативно-розшукових заходів.

5. Автоматизована інформаційна система – це:

- 1) будь-яка комп'ютерна техніка, що використовується для вирішення завдань ОРД;
- 2) сукупність обладнання, яке призначено для зберігання інформації;
- 3) взаємопов'язана сукупність даних, обладнання, програмних засобів, персоналу, стандартних процедур, які призначені для збору, обробки, розподілу, зберігання, представлення інформації відповідно до вимог, які впливають з цілей організації;
- 4) спеціалізована система зв'язку, яка функціонує в органах Національної поліції України.

ТЕСТ № 9.

1. Які засоби не забороняється застосовувати для одержання інформації?:

- 1) технічні засоби, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу;
- 2) психотропні речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу.
- 3) хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу;
- 4) технічні засоби фіксування.

2. Що є юридичною підставою для здійснення НС(Р)Д у вигляді спостереження за річчю або місцем?

- 1) постанова слідчого або прокурора;
- 2) ухвала суду;
- 3) ухвала слідчого судді;
- 4) постанова суду.

3. Що є фактичною підставою для здійснення НС(Р)Д у вигляді спостереження за річчю або місцем?:

- 1) наявність доказів щодо вчинення кримінального правопорушення й неможливість отримати докази в інший спосіб;
- 2) наявність доказів щодо вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину й неможливість отримати докази в інший спосіб;
- 3) наявність доказів вчинення злочину організованої групи;
- 4) наявність доказів щодо вчинення злочину злочинною організацією.

4. Який документ надає право здійснювати відеоконтроль особи?:

- 1) протокол;
- 2) ухвала слідчого судді;
- 3) рапорт;
- 4) постанова.

5. Який процесуальний документ складається за результатами проведення спостереження за особою, річчю або місцем?:

- 1) акт;
- 2) постанова;
- 3) рапорт;
- 4) протокол.

ТЕСТ № 10.

1. Оперативно-розшукова тактика – це:

- 1) комплексна система наукових положень і рекомендацій з організації та методики оперативно-тактичного планування, а також застосування

перевірених практикою тактичних прийомів здійснення оперативно-розшукових заходів, що забезпечують в конкретних умовах оперативної обстановки успішне запобігання злочинів, що готуються, швидке і повне розкриття вчинених злочинів, а також розшук злочинців, які переховуються;

2) напрями реалізації первинної оперативної інформації.

3) формалізований порядок дій працівників оперативних підрозділів під час виявлення кримінальних правопорушень;

4) система теоретичних наукових положень про діяльність оперативних підрозділів Національної поліції України.

2. Оперативно-розшукова тактика поділяється на:

1) загальну та особливу;

2) загальну та спеціальну;

3) початкову та подальшу;

4) окрему та спеціальну.

3. Елементами оперативно-розшукової тактики є:

1) оперативно-розшукова ситуація, оперативно-тактичне моделювання, оперативна комбінація;

2) оперативно-розшукова профілактика, оперативно-тактичне моделювання, оперативна комбінація;

3) оперативно-розшукова ситуація, оперативно-тактичне документування, оперативна комбінація;

4) оперативно-розшукова обстановка, оперативно-розшукове прогнозування, оперативна превенція.

4. Оперативно-розшукова ситуація – це:

1) реальна ситуація, з якою щодня стикається працівник оперативного підрозділу під час виконання службових обов'язків;

2) ситуація невизначеності під час провадження за оперативно-розшуковими справами;

3) реально існуючий на даний момент стан розгляду кримінального провадження;

4) реально існуючий на даний момент стан певної кримінальної події, з приводу якого здійснюється оперативно-розшуковий захід, умови, у яких вона проявляється, а також можливості оперативного працівника (або підрозділу) вжити необхідних заходів, сформульованих у вигляді конкретного завдання.

5. Оперативно-тактичне моделювання – це:

1) діяльність суб'єктів оперативно-розшукової діяльності щодо штучного створення організаційно-тактичної схеми, яка відповідно до завдань, що вирішуються, максимально подібно відтворює замінюваний об'єкт, явище або

процес, що безпосередньо пов'язаний з досліджуваним злочинним явищем або подією, і спрямована на виконання завдань кримінального судочинства;

2) створення працівниками оперативних підрозділів реальних моделей знарядь вчинення злочинів;

3) процес діяльності працівників оперативних підрозділів щодо відтворення обставин вчинення злочинів;

4) аналітичний процес реалізації оперативно-розшукових заходів під час кримінального провадження.

ТЕСТ № 11.

1. За формами взаємодія може мати характер:

- 1) регіональний, міжрегіональний, внутрішньодержавний та міжнародний;
- 2) локальний (місцевий), регіональний, загальнодержавний та міжнародний;
- 3) початковий та подальший;
- 4) локальний (місцевий), загальнодержавний та міжнародний.

2. За характером зв'язків суб'єктів взаємодія може бути:

- 1) внутрішньою та позасистемною;
- 2) ідентичною та неідентичною;
- 3) очною та заочною;
- 4) внутрішньою та зовнішньою.

3. Слідчо-оперативні групи створюються:

- 1) при чергових частинах органів та підрозділів Національної поліції з метою забезпечення швидкого реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення;
- 2) за будь-яких обставин за рішенням чергового відділку Національної поліції;
- 3) при чергових частинах органів і підрозділів Національної поліції з метою вирішення питань керівництва черговим нарядом;
- 4) у відокремлених підрозділах Національної поліції в разі недостатньої кількості особового складу..

4. Взаємодія в оперативно-розшуковій діяльності – це:

- 1) ініціативне направлення матеріалів оперативно-розшукових справ до суміжних органів і підрозділів Національної поліції;
- 2) нормативно врегульована діяльність щодо здійснення кримінального провадження;
- 3) нормативно врегульована, узгоджена за метою, завданнями, місцем і часом спільна діяльність підрозділів кримінальної поліції з іншими суб'єктами,

яка на підставах комплексного використання можливостей, сил, засобів і заходів забезпечує реалізацію завдань оперативно-розшукової діяльності;

4) узгоджена за метою, завданнями, місцем і часом діяльність підрозділів кримінальної поліції з виявлення злочинів.

5. Склад слідчо-оперативної групи формується з числа:

а) працівників поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого керівником органу, підрозділу поліції та погодженого з керівником органу досудового розслідування;

б) особового складу відділу Національної поліції, який є вільним від чергування;

в) працівників поліції за рішенням керівника органу Національної поліції без документального оформлення;

г) працівників поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого черговим по підрозділу поліції.

ТЕСТ № 12.

1. Хто з названих суб'єктів здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності?:

1) Генеральний прокурор, його заступник, керівники обласних прокуратур, їхні перші заступники та заступники, а також уповноважені наказом Генерального прокурора прокурори Офісу Генерального прокурора та уповноважені наказом керівника обласної прокуратури прокурори відповідних обласних прокуратур;

2) Голова Служби безпеки України;

3) Президент України;

4) Голова Верховної ради України.

2. Що із названого не належить до предмета прокурорського нагляду?:

1) перевірка скарг на порушення законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність;

2) скасування незаконних постанов про заведення або закриття оперативно-розшукової справи;

3) вжиття заходів щодо усунення порушень законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності й щодо притягнення винних до встановленої законом відповідальності;

4) відомості про осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальним органом України, належність конкретних осіб до кадрового складу розвідувальних органів, а також форми, методи й засоби

розвідувальної діяльності та організаційно-штатна структура розвідувальних органів.

3. Хто з названих суб'єктів уповноважений скасовувати незаконні постанови про заведення або закриття оперативно-розшукової справи, зупинення або поновлення оперативно-розшукової діяльності чи про інші рішення, що суперечать закону?:

- 1) прокурор;
- 2) оперативний співробітник;
- 3) слідчий;
- 4) слідчий суддя.

4. Хто з названих суб'єктів уповноважений давати згоду на продовження строку проведення оперативно-розшукової діяльності?:

- 1) прокурор;
- 2) оперативний співробітник;
- 3) слідчий;
- 4) слідчий суддя.

5. Хто з названих суб'єктів уповноважений приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів, які не потребують дозволу слідчого судді або рішення прокурора?:

- 1) керівник відповідного оперативного підрозділу або його заступник з повідомленням про прийняте рішення прокурора;
- 2) прокурор;
- 3) оперативний співробітник;
- 4) слідчий.

СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

1. У приватній бесіді один чоловік поскаржився товаришу, що на його думку сусід вчиняє крадіжки інструментів з його гаражу. Однак підтвердити він це не може. На це його товари повідомив, що є приватним детективом, має спеціальні технічні засоби та може на замовлення здійснити оперативно-розшукові заходи стосовно сусіда з метою документування його дій.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи може приватний детектив проводити оперативно-розшукові заходи?

2. Оперуповноважений кримінальної поліції на місці вчинення кримінального правопорушення, працюючи у складі слідчо-оперативної групи, виконуючи вказівку слідчого, здійснював поквартирний обхід багатоповерхового будинку та опитував його мешканців. Один з мешканців будинку повідомив про обставини злочину, свідком якого він став. Однак, надавати письмові пояснення відмовився. Оперуповноважений силоміць доставив громадянина до відділку поліції з метою оформлення пояснення.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

3. Працівник кримінальної поліції отримав інформацію про те, що в Центральному парку невідома особа збуває наркотичні речовини. Взявши особисті кошти, працівник кримінальної поліції ініціативно вирушив у парк, до побачив невідомого чоловіка, зовнішньо схожого за прикметами на злочинця. Підійшовши до нього, працівник поліції поцікавився, чи можна придбати наркотичні речовини. Після підтвердження, він передав чоловікові гроші, та після отримання пакунку з наркотичними речовинами, затримав його, повідомивши, що проводив оперативну закупку.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

4. Працівник кримінальної поліції отримав інформацію про те, що раніше засуджений громадянин К. підшукує виконавця для вбивства на замовлення. Маючи власне необхідне устаткування, працівник поліції самостійно підключився до мережі мобільного оператора та п'ять діб прослуховував телефонні переговори вказаної особи.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

5. Командир відділення патрульної поліції К. у приватній бесіді отримав від сусіда інформацію про те, що його знайомий намагається продати бойову гранату РГД-5. Дізнавшись про це, працівник патрульної поліції

вирішив ініціативно провести оперативну закупку та затримати вказаного громадянина.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

6. Працівник кримінальної поліції отримав інформацію про те, що громадянин А., який є мисливцем та має у власності мисливську рушницю, порушив встановлені строки перереєстрації мисливської зброї. Такі дії охоплюють склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 192 Кодексу України про адміністративні правопорушення. З метою документування вказаного факту, працівник СКП вирішив завести оперативно-розшукову справу та провести у відношенні вказаного громадянина комплекс оперативно-розшукових заходів.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи є у даному випадку підстави для здійснення оперативно-розшукової діяльності?

7. Два працівники сектору кримінальної поліції районного відділу поліції отримали інформацію про те, що громадянин Б., який раніше був неодноразово засуджений, здійснює готування до вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України (крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому). З метою документування злочинної діяльності вказаної особи, працівники поліції вирішили кожний завести по окремій оперативно-розшуковій справі, мотивуючи тим, що таким чином вони більш ретельно зможуть зібрати необхідні матеріали для притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівників поліції?

8. Оперуповноважений кримінальної поліції, відповідно до чинного законодавства, завів оперативно-розшукову справу відносно громадянина К., який переховувався від органів досудового розслідування. Оформивши Постанову про заведення оперативно-розшукової справи, оперуповноважений підписав її особисто та пішов доповідати про це начальника органу. Дізнавшись про те, що начальник перебуває на лікарняному, працівник кримінальної поліції підшив Постанову до справи та почав проводити по ній оперативно-розшукові заходи.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

9. Під час здійснення перевірки у районному відділі поліції, прокурором було виявлено незаконно заведену оперативно-розшукову справу,

по якій виконувалися оперативно-розшукові заходи. Здійснюючи заходи реагування, прокурором було винесено Постанову про закриття вказаної ОРС. Отримавши постанову, працівник кримінальної поліції відмовився її виконувати, мотивуючи тим, що проведення оперативно-розшукових заходів ще не завершено.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

10. Проводячи оперативно-розшукові заходи з документування готування до тяжкого злочину з боку громадянина Д., працівник оперативного підрозділу дізнався, що вказана особа нещодавно зверталася до приватного нотаріуса та надавала йому копії документів. Маючи наміри отримати необхідну інформацію та копії документів, працівник оперативного підрозділу звернувся до цього приватного нотаріуса з метою залучення його до негласного виконання оперативно-розшукових завдань.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

11. Оперуповноважений кримінальної поліції отримав інформацію про те, що раніше неодноразово засуджені громадянин К. та Б. створили злочинну групу та готують вчинення кримінальних правопорушень (розбійних нападів на квартири громадян). Під час перевірки вказана інформація підтвердилася. Оперуповноважений вирішив не заводити оперативно-розшукову справу, мотивуючи це тим, що не впевнений у результаті. Разом із тим, почав проводити оперативно-розшукові заходи стосовно вказаних осіб.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

12. Оперуповноважений кримінальної поліції, склавши вмотивовану постанову, закрив оперативно-розшукову справу стосовно громадянина К. Після винесення постанови, оперуповноважений знищив оперативно-розшукову справу, про що склав відповідний акт.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

13. Внаслідок оперативно-розшукової діяльності оперуповноваженим кримінальної поліції були отримані відомості, що стосувалися особистого життя громадянина К., але не містили інформації про вчинення кримінального правопорушення. Вказані відомості оперуповноважений вирішив залишити та зберігав у службовому сейфі з метою можливого їх використання у майбутньому.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

14. Вирок суду стосовно гр. А., який розроблювався за матеріалами оперативно-розшукової справи, набрав законної сили. Особу було визнано винною у вчиненні розбійного нападу (ч. 1 ст. 187 КК України) та призначено покарання у вигляді позбавлення волі строком на шість років. Оперуповноважений кримінальної поліції, в провадженні якого перебувала вказана оперативно-розшукова справа, не закрив справу, мотивуючи тим, що строки її провадження ще не завершилися.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

15. Керівник відділу Офісу Генерального прокурора надіслав до Служби зовнішньої розвідки запит щодо надання йому для перевірки відомості про осіб, які конфіденційно співробітничать або співробітничали з СВР. Отримавши відмову, він підготував постанову про усунення порушень законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності і притягнення винних до встановленої законом відповідальності. Надайте правову оцінку ситуації.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника прокуратури?

16. В провадженні оперативного підрозділу Національної поліції знаходилася оперативно-розшукова справа щодо встановлення місцезнаходження особи, яка зникла безвісти за особливих обставин (у зв'язку з воєнними діями). Через деякий час, працівник оперативного підрозділу дізнався, що близькі родичі вказаної особи через суд визнали вказану особу померлою. На підставі цього, працівник оперативного підрозділу закрив оперативно-розшукову справу.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

17. Працівник оперативного підрозділу отримав інформацію про те, що раніше засуджений гр. К., знаходячись вдома, вчинює домашнє насильство стосовно дружини та малолітніх дітей (ст. 173-2 КУПАП). Маючи намір задокументувати вказані факти, працівник оперативного підрозділу оформив постанову про заведення оперативно-розшукової справи та запланував проведення оперативно-розшукових заходів, а саме аудіо-, відеоконтроль особи.

Завдання: Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії працівника поліції?

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Історичні етапи становлення та розвитку оперативно-розшукової діяльності.
2. Поняття оперативно-розшукової діяльності.
3. Завдання оперативно-розшукової діяльності.
4. Правова основа оперативно-розшукової діяльності.
5. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
6. Поняття та система принципів оперативно-розшукової діяльності.
7. Загальні принципи оперативно-розшукової діяльності.
8. Спеціальні принципи оперативно-розшукової діяльності.
9. Підстави здійснення оперативно-розшукової діяльності.
10. Порядок заведення та строки ведення оперативно-розшукових справ.
11. Підстави та порядок закриття оперативно-розшукових справ.
12. Система державних органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність та їх компетенція.
13. Загальна характеристика оперативних підрозділів Національної поліції України, їх система, структура, функції, права та обов'язки. Компетенція працівників оперативних підрозділів органів Національної поліції.
14. Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
15. Поняття взаємодії в оперативно-розшуковій діяльності. Проблеми взаємодії та координації діяльності суб'єктів оперативно-розшукової діяльності.
16. Поняття та види методів оперативно-розшукової діяльності.
17. Загальна характеристика методів оперативно-розшукової діяльності. Особливості застосування окремих методів оперативно-розшукової діяльності.
18. Загальна характеристика джерел отримання інформації в оперативно-розшуковій діяльності.
19. Поняття і види засобів оперативно-розшукової діяльності.
20. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності.
21. Загальна характеристика прав підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
22. Поняття та види оперативно-розшукових заходів.
23. Відмінність оперативно-розшукових заходів від негласних слідчих (розшукових) дій.
24. Оперативно-розшукові заходи, проведення яких не потребує отримання дозволу.

25. Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються за рішенням керівника оперативного підрозділу.

26. Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються за рішенням прокурора.

27. Оперативно-розшукові заходи, які здійснюються на підставі ухвали слідчого судді.

28. Поняття, значення та правова основа застосування конфіденційного співробітництва у протидії злочинності.

29. Принципи використання конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності.

30. Аналіз діючого законодавства щодо можливості використання конфіденційного співробітництва у оперативно-розшуковій діяльності.

31. Правова основа використання результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні.

32. Напрями використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні.

33. Поняття оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень.

34. Організаційні засади оперативно-розшукової протидії загальнокримінальним правопорушенням.

35. Організація взаємодії оперативних підрозділів з органами досудового розслідування у протидії загальнокримінальним правопорушенням.

36. Особливості оперативно-розшукової протидії вбивствам.

37. Особливості оперативно-розшукової протидії крадіжкам, поєднаним з проникненням у житло.

38. Особливості оперативно-розшукової протидії грабегам.

39. Оперативно-розшукова характеристика діяльності організованих злочинних угруповань.

40. Правова основа оперативно-розшукової протидії діяльності організованих злочинних угруповань.

41. Напрями оперативно-розшукової протидії діяльності організованих злочинних угруповань.

42. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень у сфері економіки.

43. Особливості застосування оперативно-розшукових заходів у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

44. Взаємодія оперативних підрозділів та органів досудового розслідування у протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

45. Оперативно-розшукова характеристика корупційних кримінальних правопорушень.

46. Особливості застосування оперативно-розшукових заходів у протидії корупційним кримінальним правопорушенням.

47. Взаємодія оперативних підрозділів та органів досудового розслідування у протидії корупційним кримінальним правопорушенням.

48. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, прекурсорів та їх аналогів.

49. Особливості застосування оперативно-розшукових заходів у протидії кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, прекурсорів та їх аналогів.

50. Взаємодія оперативних підрозділів та органів досудового розслідування у протидії кримінальним правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, прекурсорів та їх аналогів.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Звід відомостей, що становлять державну таємницю: наказ Центрального управління Служби безпеки України від 23.12.2020 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21/print>
3. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. К.: МВС України, 2012. 42 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/print>
4. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>
6. Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС: затв. наказом МВС України від 20.10.2017 № 870 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17/print>
7. Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1024 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-п/print>
8. Про Бюро економічної безпеки : закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20/print>
9. Про Державне бюро розслідувань : закон України від 12 листопада 2015р. №794-VIII [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print>
10. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12/print>
11. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : закон України від 04.03.1998 р. № 160/98-ВР [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98/print>
12. Про Державну прикордонну службу: закон України від 3 квітня 2003 р. № 661 [Електронний ресурс].URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661->

15/print

13. Про державну таємницю: закон України від 21 січня 1994 р. № 3855 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print>

14. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : закон України від 23.12.1993 № 3782-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12/print>

15. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print>

16. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 03.08.2017 р. № 676 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17>

17. Про захист персональних даних: закон України від 01.06.2010 № 2297-VI [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

18. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 № 2657-XII із змін., внес. згідно із законами України та рішеннями Конституційного Суду [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

19. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 373-IV. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15/print>

20. Про Національне антикорупційне бюро України: закон України від 14.10.2014 № 1698-VII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18/print>

21. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

22. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

23. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30.06.1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

24. Про організацію нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність: наказ Офісу Генерального прокурора від 08.09.2023 р. № 253 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0253905-23/print>

25. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

26. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин :

закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19/print>

27. Про прокуратуру : закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/print>

28. Про розвідку : Закон України від 17.09.2020 р. № 912-IX. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20/print>

29. Про Службу безпеки України: закон України від 25 березня 1992 р. №2229 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12/print>

30. Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України від 01.12.2005 р. № 3160-IV [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-15/print>

31. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print>

Основні джерела

1. Албул С.В. Забезпечення прав людини в оперативно-розшуковій діяльності: збірник нормативно-правових актів. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 32 с.

2. Албул С.В. Класифікація засобів оперативно-розшукової діяльності. *Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 07 жовтня 2022 р.). Одеса: ОДУВС, 2022. С. 26–29.

3. Албул С.В. Конституційні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects. Proceedings of the 12-th International scientific and practical conference (22-24.05.2022)*. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2022. Pp. 659–662.

4. Албул С.В. Оперативні обліки як засіб реалізації завдань оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України. *Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice. Proceedings of the XXVII International Scientific and Practical Conference. (July 12-15, 2022)*. Prague, Czech Republic. 2022. Pp. 153–155.

5. Албул С.В. Оперативний пошук як організаційно-тактична форма оперативно-розшукової діяльності кримінальної поліції України: поняття та сутність. *Scientific bases of solving of the modern tasks. Abstracts of XIX international scientific and practical conference*. Frankfurt am Main, Germany, 2020. Pp. 138–144.

6. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: сучасні доктринальні та праксеологічні концепти. Воєнний стан: теоретико-праксеологічні проблеми юриспруденції : колективна монографія. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2024. С. 1–24. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-421-7-1>

7. Албул С.В. Оперативно-розшукова тактика: поняття та структура. *Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 13-th International Scientific and Practical Conference. (August 17-19, 2022)*. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 292–295.

8. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.

9. Албул С.В. Поняття, елементи та види оперативно-розшукових ситуацій. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects: Proceedings of the 8-th International scientific and practical conference (1-3 May, Munich)*. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2023. Pp. 415–419.

10. Албул С.В. Принципи оперативно-розшукової діяльності: посібник. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 60 с.

11. Аркуша Л.І. Права та обов'язки суб'єктів оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Забезпечення державної безпеки в умовах воєнного стану*: збірник тез І міжнародної науково-практичної онлайн конференції (Україна, м. Луцьк, 27 травня 2022 року), укладач Батюк О.В. Луцьк.: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 3–6.

12. Аркуша Л.І. «Таємні» операції у протидії організованій злочинній діяльності в Україні. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.). 2023. С. 274–277.

13. Аркуша Л.І., Кучеров Д.С. Відмінність між виконанням спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації та конфіденційним співробітництвом. *Право і суспільство*. 2024. № 4. С.425–432.

14. Довідник термінів у практиці ЄСПЛ з питань кримінального судочинства / Л.І. Аркуша, О.О. Торбас, М.М. Стоянов, В.К. Волошина, В.А. Завтур, В.В. Сидорчук. Одеса : Фенікс, 2022. 48 с.

15. Заява про кримінальне правопорушення: алгоритм дій працівника кримінальної поліції : методичні рекомендації / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат. Одеса: ОДУВС, 2022. 28 с.

16. Здреник І.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану.

Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 107–111.

17. Кириченко О.В., Хмеленко В.В. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам : монографія. К.: Центр учбової літератури, 2020. 160 с.

18. Крамаренко Ю.М. Відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності: правові та організаційні аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С. 361–365. URL: http://lsej.org.ua/12_2024/85.pdf

19. Крамаренко Ю.М. Правові основи оперативно-розшукової діяльності: методичні рекомендації. Дніпро: ДДУВС, 2025. 72 с. URL: <https://surl.li/fksqqe>

20. Мовчан А.В. Напрями взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України у протидії злочинності в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2023 року) / упор. Р.М. Шехавцов. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 163–167.

21. Мудрецька Г.В. Оперативно-розшукове забезпечення досудового розслідування та судового розгляду корупційних й економічних злочинів. *Нове українське право*. 2025. № 4. С. 141–146.

22. Мурашко А.С. Окремі аспекти розслідування квартирних крадіжок. *Українське суспільство в умовах транзиції : сучасні виклики та напрями розвитку* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених, (м. Одеса, 24 травня 2021 р.). Одеса : видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 439–442.

23. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.

24. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, Т.Г. Щурат; за заг. ред. проф. С.В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 375 с.

25. Оперативно-розшукова діяльність : посібник / В.І. Божик та ін.; за заг. ред. А.М. Кислого, С.М. Князева, С.С. Чернявського; НАВС, ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Київ : Вид-во «Людмила», 2021. 240 с.

26. Основи детективної та оперативно-розшукової діяльності : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. / Аркуша Л.І., Пожар В.Г., Стоянов М.М., Шилін Д.В. [Електронне видання] НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс. 2023. 97с. URL:

<https://surl.li/fobsne>

27. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

28. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Формальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.

29. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16138>

30. Притула А.М., Халимон С.І., Митрофанов І.І. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : науково-практичний коментар / за заг. ред. доктора юрид. наук, професора А. М. Притули. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 236 с.

31. Тараніч Є.А., Іванчук Н.В. Сучасні зарубіжні моделі організації оперативно-розшукової діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 7. 2022. С. 417–421. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/101.pdf

32. Туз О.С., Тищук В.В. Сутність оперативно-розшукової діяльності. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія Право. Вип. 87, ч. 4. 2025. С. 146–151. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.22>

33. Хрідочкін А.В. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності: навчальний посібник. Одеса : ВД «Гельветика», 2020. 391 с.

34. Цехан Д.М., Горобець Є.В. Напрями оперативно-розшукового забезпечення організаційної складової розслідування організованих форм злочинної діяльності. *Юридичний бюлетень*. 2024. Вип. 32. С. 100–107. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.32.14>

35. Шишацька Ю.О. Конфіденційне співробітництво у кримінальному провадженні: теоретичне обґрунтування та практика реалізації: монографія. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. 112 с.

РЕСУРСИ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

2. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>

3. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. – Режим доступу: www.scourt.gov.ua
4. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: www.minjust.gov.ua
6. Офіційний веб-сайт Національної поліції України. – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/>
7. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/>
8. Офіційний веб-сайт Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
10. Лабораторія законодавчих ініціатив. – Режим доступу: <http://parlament.org.ua>

ЗАКОН УКРАЇНИ **«Про оперативно-розшукову діяльність»**

Стаття 1. Завдання оперативно-розшукової діяльності

Завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підкривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Стаття 2. Поняття оперативно-розшукової діяльності

Оперативно-розшукова діяльність - це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Стаття 3. Правова основа оперативно-розшукової діяльності

Правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, цей Закон, Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Податковий та Митний кодекси України, закони України про прокуратуру, Національну поліцію, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Службу безпеки, Державну прикордонну службу України, Державну кримінально-виконавчу службу України, державну охорону органів державної влади України та посадових осіб, статус суддів, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, державний захист працівників суду і правоохоронних органів, інші законодавчі акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна.

Стаття 4. Принципи оперативно-розшукової діяльності

Оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини.

Стаття 5. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами:

Національної поліції - підрозділами кримінальної та спеціальної поліції;
Державного бюро розслідувань - оперативними, оперативно-технічними, внутрішнього контролю, забезпечення особистої безпеки;

Служби безпеки України - оперативними підрозділами Центрального управління, регіональних органів та органів військової контррозвідки;

Служби зовнішньої розвідки України - агентурної розвідки, оперативно-технічними, власної безпеки;

Державної прикордонної служби України - розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (агентурної розвідки, оперативно-технічним, власної безпеки), підрозділами забезпечення внутрішньої безпеки та власної безпеки, оперативного документування, оперативно-розшуковими та оперативно-технічними;

управління державної охорони - підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона;

органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України;

розвідувального органу Міністерства оборони України - оперативними, оперативно-технічними, власної безпеки;

Національного антикорупційного бюро України - детективів, оперативно-технічними, внутрішнього контролю;

Бюро економічної безпеки України - підрозділами детективів, оперативно-технічними підрозділами.

Проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється.

Стаття 5-1. Міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності

Співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності між міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами, до складу яких входять оперативні підрозділи, визначені у статті 5 цього Закону, та правоохоронними і спеціальними службами інших держав, які мають у своєму складі відповідні підрозділи, а також з міжнародними правоохоронними організаціями здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна.

Стаття 6. Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності

Підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є:

1) наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:

- кримінальні правопорушення, що готуються;
- осіб, які готують вчинення кримінального правопорушення;

- осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- осіб безвісно відсутніх;
- розвідувально-підбивну діяльність спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб проти України;
- реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя; співробітників розвідувальних органів України у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей з метою належного здійснення розвідувальної діяльності

2) запити повноважних державних органів, установ та організацій про перевірку осіб у зв'язку з їх допуском до державної таємниці і до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках, а також осіб, яким надається дозвіл на перебування без супроводу в контрольованих та стерильних зонах, зонах обмеженого доступу, що охороняються, та критичних частинах таких зон аеропортів;

2-1) необхідність перевірки осіб у зв'язку з призначенням на посади в розвідувальних органах України або залученням до конфіденційного співробітництва з такими органами, доступом осіб до розвідувальної таємниці;

3) випадки, передбачені статтею 17 Закону України "Про розвідку";

4) наявність узагальнених матеріалів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, отриманих в установленому законом порядку.

Зазначені підстави можуть міститися в заявах, повідомленнях громадян, посадових осіб, громадських організацій, медіа, у письмових дорученнях і постановах слідчого, вказівках прокурора, ухвалах слідчого судді, суду, матеріалах правоохоронних органів, у запитах і повідомленнях правоохоронних органів інших держав та міжнародних правоохоронних організацій, а також запитах повноважних державних органів, установ та організацій, визначених Кабінетом Міністрів України, про перевірку осіб у зв'язку з їх допуском до державної таємниці, до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках.

Забороняється приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів при відсутності підстав, передбачених у цій статті.

Стаття 7. Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, зобов'язані:

1) у межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення кримінальних правопорушень та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, здійснювати профілактику правопорушень;

2) виконувати письмові доручення слідчого, вказівки прокурора та ухвали слідчого судді суду і запити повноважних державних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів;

3) виконувати у межах своєї компетенції запити правоохоронних органів інших держав або міжнародних правоохоронних організацій відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна;

4) інформувати відповідні державні органи про відомі їм факти та дані, що свідчать про загрозу безпеці суспільства і держави, а також про порушення законодавства, пов'язані з службовою діяльністю посадових осіб;

5) здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, в тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень;

6) забезпечити із залученням інших підрозділів безпеку працівників суду і правоохоронних органів, осіб, які надають допомогу, сприяють оперативно-розшуковій діяльності, осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб;

7) брати участь у здійсненні заходів щодо фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також у проведенні спеціальної перевірки щодо допуску до особливих робіт.

У разі виявлення ознак кримінального правопорушення оперативний підрозділ, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, зобов'язаний невідкладно направити зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України.

У разі, якщо ознаки кримінального правопорушення виявлені під час проведення оперативно-розшукових заходів, що тривають і припинення яких

може негативно вплинути на результати кримінального провадження, підрозділ, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, повідомляє відповідний орган досудового розслідування та прокурора про виявлення ознак кримінального правопорушення, закінчує проведення оперативно-розшукового заходу, після чого направляє зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до відповідного органу досудового розслідування.

Оперативні підрозділи Державного бюро розслідувань, Національної поліції, Служби безпеки України, Бюро економічної безпеки України, Державної кримінально-виконавчої служби України, Державної прикордонної служби України проводять слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні за дорученням слідчого, дізнавача, прокурора в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України. Письмові доручення щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, надані слідчим, дізнавачем, прокурором у межах компетенції та в установленому порядку, є обов'язковими до виконання оперативним підрозділом.

Стаття 8. Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених статтею 6 цього Закону підстав надається право:

- 1) опитувати осіб за їх згодою, використовувати їх добровільну допомогу;
- 2) проводити контрольовану поставку та контрольовану і оперативну закупку товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь. Проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки здійснюється згідно з положеннями статті 271 Кримінального процесуального кодексу України у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України, погодженими з Офісом Генерального прокурора та зареєстрованими у Міністерстві юстиції України;
- 3) порушувати в установленому законом порядку питання про проведення перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та осіб, які займаються підприємницькою діяльністю або іншими видами господарської діяльності індивідуально, та брати участь в їх проведенні. Таке право належить виключно органам Бюро економічної безпеки України та Національному антикорупційному бюро України в межах їх компетенції;

4) ознайомлюватися з документами та даними, що характеризують діяльність підприємств, установ та організацій, вивчати їх, за рахунок коштів, що виділяються на утримання підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, виготовляти копії з таких документів, на вимогу керівників підприємств, установ та організацій - виключно на території таких підприємств, установ та організацій, а з дозволу слідчого судді в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, - витребувати документи та дані, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій, а також спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні кримінального правопорушення, джерело та розміри їх доходів, із залишенням копій таких документів та опису вилучених документів особам, в яких вони витребувані, та забезпеченням їх збереження і повернення в установленому порядку. Вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських документів забороняється, крім випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України;

5) проводити операції із захоплення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, припинення кримінальних правопорушень, розвідувально-підривної діяльності спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб;

6) відвідувати жилі та інші приміщення за згодою їх власників або мешканців для з'ясування обставин злочину, що готується, а також збирати відомості про протиправну діяльність осіб, щодо яких провадиться перевірка;

7) негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину, документи та інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину, у тому числі шляхом проникнення та обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи згідно з положеннями статті 267 Кримінального процесуального кодексу України;

7-1) з метою виявлення та фіксації діянь, передбачених статтями 305, 307, 309, 311, 318, 321, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2 Кримінального кодексу України, проводити операції з контрольованого вчинення відповідних діянь. Порядок отримання дозволу, строк його дії та порядок проведення операції з контрольованого вчинення корупційного діяння визначаються Кримінальним процесуальним кодексом України;

8) виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації згідно з положеннями статті 272 Кримінального процесуального кодексу України;

9) здійснювати аудіо-, відеоконтроль особи, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж згідно з положеннями статей 260, 263-265 Кримінального процесуального кодексу України;

10) накладати арешт на кореспонденцію, здійснювати її огляд та виїмку згідно з положеннями статей 261, 262 Кримінального процесуального кодексу України;

11) здійснювати спостереження за особою, річчю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця згідно з положеннями статей 269, 270 Кримінального процесуального кодексу України;

12) здійснювати установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу згідно з положеннями статті 268 Кримінального процесуального кодексу України;

13) мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників;

14) використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті 275 Кримінального процесуального кодексу України;

15) отримувати від юридичних чи фізичних осіб безкоштовно або за винагороду інформацію про кримінальні правопорушення, що готуються або вчинені, та про загрозу безпеці суспільства і держави;

16) використовувати за згодою адміністрації службові приміщення, транспортні засоби та інше майно підприємств, установ, організацій, а так само за згодою осіб - житло, інші приміщення, транспортні засоби і майно, які їм належать;

17) створювати та використовувати заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби згідно з положеннями статті 273 Кримінального процесуального кодексу України;

18) створювати і застосовувати автоматизовані інформаційні системи;

19) застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю на підставах і в порядку, встановлених законами про Національну поліцію, Службу безпеки України, Державну прикордонну службу України, державну охорону органів державної влади України та посадових осіб, Митним кодексом України;

20) звертатися у межах своїх повноважень із запитом до правоохоронних органів інших держав та міжнародних правоохоронних організацій відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна;

21) безпосередньо проводити або ініціювати проведення кримінального аналізу.

Прийняття рішення про проведення оперативно-розшукових заходів, подання та розгляд відповідних клопотань, проведення оперативно-розшукових заходів, фіксація та використання їх результатів, проведення цих заходів до постановлення ухвали слідчого судді та інші питання їх проведення регулюються згідно з положеннями глави 21 Кримінального процесуального кодексу України з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, щодо мети проведення оперативно-розшукових заходів, суб'єкта ініціювання та проведення цих заходів, обґрунтування клопотання про їх проведення та підстав для його задоволення слідчим суддею, використання результатів оперативно-розшукових заходів та інших питань, обумовлених специфікою мети їх

проведення. Прийняття рішень про проведення оперативно-розшукових заходів, які не потребують дозволу слідчого судді або рішення прокурора, здійснюється керівником відповідного оперативного підрозділу або його заступником з повідомленням про прийняте рішення прокурора.

Негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, аудіо-, відеоконтроль особи, аудіо-, відеоконтроль місця, спостереження за особою, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж, накладення арешту на кореспонденцію, здійснення її огляду та виїмки, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором. Ці заходи застосовуються виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо.

До виконання окремих доручень у ході проведення оперативно-розшукової діяльності можуть залучатися працівники інших підрозділів.

Під час виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, пов'язаних із припиненням кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Бюро економічної безпеки України, відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, права, передбачені цією статтею, надаються виключно підрозділам детективів, оперативно-технічним підрозділам Бюро економічної безпеки України у межах їх компетенції.

Координація дій щодо реалізації прав підрозділів, які проводять оперативно-розшукову діяльність з метою боротьби з тероризмом, здійснюється Службою безпеки України.

Розвідувальним органам України надаються права, передбачені частиною першою цієї статті, крім пунктів 2, 3, 5, 6, а також пункту 7 у частині негласного виявлення та фіксування слідів тяжкого або особливо тяжкого злочину, документів та інших предметів, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину.

Стаття 9. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності

У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться оперативно-розшукова справа. Постанова про заведення такої справи підлягає затвердженню начальником органу Національної поліції або начальником відокремленого підрозділу територіального органу Національної поліції, органу Служби безпеки України, оперативного підрозділу органу Державного бюро розслідувань, Державної прикордонної служби України, охорони вищих посадових осіб, Служби

зовнішньої розвідки України, Директором Бюро економічної безпеки України або керівником територіального управління Бюро економічної безпеки України, органу, установи виконання покарань чи слідчого ізолятора, розвідувального органу Міністерства оборони України, розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, підрозділу Національного антикорупційного бюро України або його уповноваженим заступником.

Контроль за оперативно-розшуковою діяльністю здійснюється Національною поліцією, Бюро економічної безпеки України, Службою безпеки України, Державним бюро розслідувань, Службою зовнішньої розвідки України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Управлінням державної охорони України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, розвідувальним органом Міністерства оборони України, Національним антикорупційним бюро України.

На особу, яка підозрюється в підготовці до вчинення злочину, переховується від органів досудового розслідування, суду або ухиляється від відбування кримінального покарання, безвісти зникла, ведеться тільки одна оперативно-розшукова справа. Без заведення оперативно-розшукової справи проведення оперативно-розшукових заходів, крім випадку, передбаченого частиною четвертою цієї статті, забороняється. Про заведення оперативно-розшукової справи виноситься постанова, яка затверджується начальником або уповноваженим заступником начальника органу Національної поліції або начальником відокремленого підрозділу територіального органу Національної поліції, підрозділу Національного антикорупційного бюро України, органу Служби безпеки України, Директором Державного бюро розслідувань або його уповноваженим заступником, керівником територіального органу або його уповноваженим заступником, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Служби зовнішньої розвідки України, Директором Бюро економічної безпеки України або його уповноваженим заступником, керівником територіального органу або його уповноваженим заступником, органу або установи виконання покарань чи слідчого ізолятора. У постанові зазначаються місце та час її складання, посада особи, яка виносить постанову, її прізвище, підстава та мета заведення оперативно-розшукової справи. Про заведення оперативно-розшукової справи протягом доби письмово повідомляється прокурор.

При перевірці осіб у зв'язку з допуском їх до державної таємниці, до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках, у зв'язку з призначенням на посади в розвідувальних органах України або залученням до конфіденційного співробітництва з такими органами, доступом осіб до

розвідувальної таємниці, а також осіб, яким надається дозвіл на перебування без супроводу в контрольованих та стерильних зонах, зонах обмеженого доступу, що охороняються, та критичних частинах таких зон аеропортів, оперативно-розшукова справа не заводиться. Така перевірка повинна тривати не більш як два місяці.

Під час здійснення оперативно-розшукової діяльності не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

При наявності достатніх підстав дозвіл на проведення оперативно-розшукової діяльності дає керівник відповідного оперативного підрозділу, який несе відповідальність за законність здійснюваних заходів відповідно до чинного законодавства.

При застосуванні оперативно-розшукових заходів працівники оперативних підрозділів зобов'язані враховувати їх відповідність ступеню суспільної небезпеки кримінально протиправних посягань та загрози інтересам суспільства і держави.

У випадках порушення прав і свобод людини або юридичних осіб в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності, а також у разі, якщо причетність до правопорушення особи, щодо якої здійснювались оперативно-розшукові заходи, не підтвердилась, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань, Національна поліція, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Управління державної охорони України, Бюро економічної безпеки України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, розвідувальний орган Міністерства оборони України, розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Служба зовнішньої розвідки України, Національне антикорупційне бюро України зобов'язані невідкладно поновити порушені права і відшкодувати заподіяні матеріальні та моральні збитки в повному обсязі.

Громадяни України та інші особи мають право у встановленому законом порядку одержати від органів, на які покладено здійснення оперативно-розшукової діяльності, письмове пояснення з приводу обмеження їх прав і свобод та оскаржити ці дії.

Забороняється передавати і розголошувати відомості про заходи безпеки та осіб, взятих під захист, або такі, що можуть зашкодити слідству чи інтересам людини, безпеці України. Забороняється оприлюднювати або надавати зібрані відомості, а також інформацію щодо проведення або не проведення стосовно

певної особи оперативно-розшукової діяльності до прийняття рішення за результатами такої діяльності. Питання оприлюднення або надання такої інформації після прийняття рішення регулюється законом.

Підрозділи, що використовують автоматизовані інформаційні системи в оперативно-розшуковій діяльності, повинні забезпечити можливість видавати дані про особу на запит органів досудового розслідування, прокуратури, суду. В місцях зберігання інформації повинна бути гарантована її достовірність та надійність охорони.

Одержані внаслідок оперативно-розшукової діяльності відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законом дій, зберігання не підлягають і повинні бути знищені. Відомості, одержані внаслідок оперативно-розшукової діяльності, щодо підготовки до терористичних актів чи їх вчинення окремими особами та групами, зберігаються до 5 років.

Не підлягають передачі і розголошенню результати оперативно-розшукової діяльності, які відповідно до законодавства України становлять державну таємницю, а також відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини. За передачу і розголошення цих відомостей працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені при здійсненні оперативно-розшукової діяльності чи стали відомі по службі або роботі, підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини.

Оперативно-розшукові заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення розвідувально-підривної діяльності проти України.

Спостереження за особою, річчю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця може проводитися з метою встановлення даних про особу та про її зв'язки у разі, коли є факти, які підтверджують, що нею готується тяжкий або особливо тяжкий злочин, для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину, для забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб, а також з метою отримання розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави.

Для одержання інформації забороняється застосовувати технічні засоби, психотропні, хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу.

Стаття 9-1. Строки ведення оперативно-розшукових справ

Ведення оперативно-розшукових справ здійснюється:

1) щодо невідстановлених осіб, які готують вчинення кримінального правопорушення, а також осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, - до їх встановлення або розшуку, але не більше строків давності притягнення до кримінальної відповідальності чи строків давності виконання обвинувального вироку;

3) щодо осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, у тому числі у зв'язку зі збройним конфліктом, воєнними діями, заворушеннями всередині держави або у зв'язку з надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру або іншими подіями, що можуть спричинити масову загибель людей, - до встановлення їх місця перебування, місця поховання чи місцезнаходження останків;

4) щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення кримінального правопорушення, - до встановлення та фіксації фактичних даних про протиправні діяння, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, але не більше шести місяців;

б) щодо осіб, стосовно яких є дані про їх участь або причетність до терористичної діяльності, терористичної групи чи терористичної організації, а так само до матеріального, організаційного чи іншого сприяння створенню терористичної групи чи терористичної організації, - до 5 років.

За наявності даних, отриманих у ході ведення оперативно-розшукової справи, про участь особи у підготовці тяжкого чи особливо тяжкого злочину строк ведення справи може бути продовжений до 12 місяців Головою Національної поліції або його уповноваженими заступниками, начальниками департаментів апарату центрального органу управління Національної поліції, Центрального управління Служби безпеки України, Директором Державного бюро розслідувань або його уповноваженим заступником, Директором Бюро економічної безпеки України або його уповноваженими заступниками, керівником територіального управління Бюро економічної безпеки України або його уповноваженими заступниками, начальникам територіальних (у тому числі міжрегіональних) органів Національної поліції або їхніми уповноваженими заступниками, регіональних органів та органів військової контррозвідки Служби безпеки України, розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Головою Державної прикордонної служби України, Головою Служби зовнішньої розвідки України, Директором Національного антикорупційного бюро України, керівником розвідувального органу Міністерства оборони України або їх заступниками, керівником структурного підрозділу Державної кримінально-

виконавчої служби України або його уповноваженим заступником за погодженням із Генеральним прокурором, його першим заступником та заступниками, заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, його першим заступником та заступниками, керівниками обласних прокуратур, їх першими заступниками та заступниками. Продовження строку ведення оперативно-розшукової справи, у рамках якої проводяться заходи, передбачені частиною четвертою статті 8 цього Закону та пунктом 6 частини другої статті 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність», здійснюється без погодження з прокурором.

Подальше продовження строку ведення оперативно-розшукової справи, але не більш як до 18 місяців, може бути здійснено Головою Національної поліції, Головою Служби безпеки України, Директором Державного бюро розслідувань, Директором Бюро економічної безпеки України, а також Головою Державної прикордонної служби України, Головою Служби зовнішньої розвідки України, Директором Національного антикорупційного бюро України, керівником розвідувального органу Міністерства оборони України, керівником органу Державної кримінально-виконавчої служби України або його уповноваженим заступником та начальником Управління державної охорони України за погодженням із Генеральним прокурором або його заступником, заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Продовження строку ведення оперативно-розшукової справи, у рамках якої проводяться заходи, передбачені частиною четвертою статті 8 цього Закону та пунктом 6 частини другої статті 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність», здійснюється без погодження з прокурором.

Продовження строків ведення оперативно-розшукових справ щодо іноземців та осіб без громадянства, які підозрюються у розвідувально-підбивній діяльності проти України, підготовці або вчиненні терористичного акту, понад 18 місяців здійснює Голова Служби безпеки України, Голова Служби зовнішньої розвідки України, Голова Державної прикордонної служби України, керівник розвідувального органу Міністерства оборони України за погодженням з Генеральним прокурором.

Обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи починається з дня затвердження начальником відповідного органу або його заступником постанови про заведення справи та закінчується в день затвердження постанови про закриття оперативно-розшукової справи.

Обчислення строку може припинятися, якщо особа, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу, тимчасово вибула за межі України або тяжко захворіла і можливість проводити щодо неї оперативно-розшукову діяльність відсутня.

Про припинення та поновлення обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи виноситься мотивована постанова, яка затверджується начальником відповідного органу або його заступником.

Стаття 9-2. Закриття оперативно-розшукових справ

Оперативно-розшукова справа повинна бути закрита у разі:

- 1) розшуку особи, яка переховувалася від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухилялася від відбування кримінального покарання, а також особи, яка безвісно відсутня;
- 2) набрання законної сили вирокom або ухвалою суду;
- 3) закриття кримінального провадження слідчим, прокурором або судом;
- 4) завершення виконання контррозвідувальних заходів або вичерпання можливостей для їх здійснення;
- 5) спростування у встановленому порядку матеріалів про кримінально протиправну діяльність особи;
- 6) виїзду особи на постійне місце проживання за межі України, якщо немає можливості проведення щодо неї оперативно-розшукових заходів;
- 7) невстановлення у передбачені цим Законом строки даних, що вказують на ознаки кримінального правопорушення в діях особи;
- 8) виявлення прокурором незаконно заведеної справи у разі виконання по ній оперативно-розшукових заходів;
- 9) смерті особи, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу.

Про закриття оперативно-розшукової справи складається вмотивована постанова, що затверджується посадовою чи службовою особою, якій згідно зі статтею 9 цього Закону надано право затверджувати постанову про заведення відповідної оперативно-розшукової справи. Про закриття оперативно-розшукової справи у триденний строк письмово повідомляється відповідний прокурор, який протягом 10 діб з моменту одержання повідомлення перевіряє додержання законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності у цій справі. До завершення такої перевірки забороняється знищення оперативно-розшукової справи. Якщо у такій справі здійснювалися оперативно-розшукові заходи за рішенням суду, повідомлення про її закриття надсилається також до цього суду у триденний строк.

Строки зберігання закритих оперативно-розшукових справ встановлюються відповідно до законодавства України.

Стаття 10. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності

Матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються:

- 1) як приводи та підстави для початку досудового розслідування;
- 2) для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні;

3) для попередження, виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та осіб, які безвісти зникли;

4) для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також співробітників розвідувальних органів України та їх близьких родичів, осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей;

5) для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, та інших правоохоронних органів;

6) для інформування державних органів відповідно до їх компетенції.

Стаття 11. Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності

Органи державної влади, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності зобов'язані сприяти оперативним підрозділам у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності.

За бажанням осіб їх співробітництво з оперативним підрозділом може бути оформлено письмовою угодою з гарантуванням конфіденційності співробітництва. Угоду про сприяння оперативним підрозділам в оперативно-розшуковій діяльності може бути укладено з дієздатною особою. Порядок укладання угоди визначається Кабінетом Міністрів України.

Особи, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, зобов'язані зберігати таємницю, що стала їм відома. Розголошення цієї таємниці тягне за собою відповідальність за чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини.

Забороняється залучати до виконання оперативно-розшукових завдань осіб, професійна діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці, а саме: адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язано з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру.

Стаття 12. Соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів

На працівників, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, поширюються гарантії правового і соціального захисту, передбачені законами України про ці органи.

Працівникам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, надаються додаткові пільги в питаннях соціально-побутового та фінансового забезпечення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

При наявності даних про загрозу життю, здоров'ю або майну працівника та його близьких родичів у зв'язку із здійсненням ним оперативно-розшукової

діяльності в інтересах безпеки України, або по виявленню тяжкого та особливо тяжкого злочину, або викриттю організованої злочинної групи оперативний підрозділ зобов'язаний вжити спеціальних заходів для забезпечення їх безпеки - зміна даних про особу, зміна місця проживання, роботи і навчання, інших даних у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Не несе відповідальності працівник оперативного підрозділу, який заподіяв шкоду правам, свободам людини, інтересам держави під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, перебуваючи у стані необхідної оборони, крайньої необхідності або професійного ризику, а так само у зв'язку із затриманням особи, в діях якої є ознаки кримінального правопорушення.

Стаття 13. Соціальний і правовий захист особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності

Особа, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, перебуває під захистом держави.

Співробітництво особи з оперативним підрозділом зараховується до її загального трудового стажу в разі укладення з нею трудової угоди. Якщо у зв'язку з виконанням такою особою завдань оперативно-розшукової діяльності настала її інвалідність або смерть, на неї поширюються пільги, передбачені у таких випадках для працівників оперативних підрозділів.

У разі виникнення загрози життю, здоров'ю або майну особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, її захист забезпечується в порядку, передбаченому частиною третьою статті 12 цього Закону.

Стаття 14. Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності

Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності здійснюється Генеральним прокурором, його заступниками, керівниками обласних прокуратур, їх першими заступниками та заступниками, а також уповноваженими наказом Генерального прокурора прокурорами Офісу Генерального прокурора, уповноваженими наказом заступника Генерального прокурора - керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та уповноваженими наказом керівника обласної прокуратури прокурорами відповідних обласних прокуратур.

Керівник окружної прокуратури, а також уповноважені його наказом прокурори відповідної окружної прокуратури здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності в оперативно-розшукових справах, заведених піднаглядними їм територіальними оперативними підрозділами правоохоронних органів.

Прокурор в межах своєї компетенції:

1) безперешкодно входить в усі приміщення органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність;

2) вимагає для перевірки розпорядження, інструкції, накази та інші акти щодо оперативно-розшукової діяльності, оперативно-розшукові справи, реєстраційні, облікові, звітні, статистичні, аналітичні документи та інші відомості щодо здійснення оперативно-розшукових заходів;

3) доручає керівникам відповідних органів проведення у підвідомчих їм підрозділах перевірок з метою усунення порушень закону;

4) дає письмові вказівки про проведення оперативно-розшукових заходів з метою попередження та виявлення кримінальних правопорушень, про розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно відсутні;

5) дає згоду на продовження строку проведення оперативно-розшукової діяльності;

6) отримує пояснення щодо порушень вимог закону від посадових осіб органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність;

7) перевіряє скарги на порушення законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, з ознайомленням у необхідних випадках з оперативно-розшуковими матеріалами;

8) скасовує незаконні постанови про заведення або закриття оперативно-розшукової справи, зупинення або поновлення оперативно-розшукової діяльності чи про інші рішення, що суперечать закону;

9) вживає заходів щодо усунення порушень законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності і щодо притягнення винних до встановленої законом відповідальності;

10) опротестовує незаконну постанову суду про дозвіл або відмову на проведення оперативно-розшукових заходів. Принесення протесту зупиняє проведення оперативно-розшукових заходів, дозвіл на які дано судом.

Відомості про осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальним органом України, належність конкретних осіб до кадрового складу розвідувальних органів, а також форми, методи і засоби розвідувальної діяльності та організаційно-штатна структура розвідувальних органів до предмета прокурорського нагляду не належать.

Президент України

Л. Кравчук

18 лютого 1992 року
№ 2135-ХІІ

Навчальне видання

Албул Сергій Володимирович
Цехан Дмитро Миколайович

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

методичні рекомендації для підготовки до практичних занять
(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра спеціальності
К9 «Правоохоронна діяльність» / 262 «Правоохоронна діяльність»
на факультеті прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Електронне видання

Підписано до друку 19.11.2025. Формат 60x84/16.
Гарн. «Times New Roman». Друк цифровий. Ум. друк. арк. 4,9.